

"PROLETAREC"
je delavski list za
misleče čitatelje

PROLETAREC

Drugi najstarejši
jugoslovanski
socialistični list

GLASILO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTIČNE ZVEZE

OFFICIAL ORGAN OF JUGOSLAV FEDERATION, S. P.

STEV. NO. 1150

Entered as second-class matter December 6, 1907, at the post office
at Chicago, Ill., under the Act of Congress of March 3rd, 1879.

CHICAGO, ILL., 26. SEPTEBRA (SEPTEMBER 26,) 1929

Published Weekly at
3639 W. 26th St.

LETO-VOL. XXIV.

AMERIŠKA JUSTICA V DUALNI VLOGI

PROTEZIRANJE IN PRIVILEGIJI BOGATIH JETNIKOV V ZAPORIH SO DOKAZ DVOJNE MERE

KAJ JE RAZLIKA V JEČI MED OLJNIM MAGNATOM
SINCLAIRJEM, VODITELJEM ČIKAŠKEGA GANG-
STERIZMA CAPONNIJEM, IN MOONEYJEM TER
BILLINGSOM.

Klanjanje veličanstvu dolarju v sodnih dvor-
nah in jetnišnicah

Kako je mogoče, da je v ameriškimi mestih toliko zločincev, ki svobodno izvršujejo svojo obrt, vprašujejo ljudje, pa si ne morejo dobiti pravega odgovora. Čikaški listi, posebno "Tribune", razpravljajo o poslednjem slučaju, ko se dva roparja spretno umikata roki postave, že od leta 1919, ko sta bila prvič zalotena. Obsojena sta bila že dostikrat, a vselej le za papir. Prošli teden sta bila aretirana vsled večjega ropu, nato sta bila izpuščena pod poroštvom, kot običajno, in ko je prišla njuna zadeva pred sodnika, se jima ni zdelo niti vredno, da bi bila prisotna. Njun odvetnik je bil preje pomožni državni pravnik, vpliven politik v mašini korupcije, ki je v stanju osvoboditi člane roparskega kartela in jih rešiti ječe, ako so oblasti pod težo okoliščin prisiljene, da pošljejo enega ali drugega takih protektirancev v zapor. "Tribune" z dne 21. sept. pravi, da je že dostikrat predložila javnosti zvezo med kriminalci in "politiko", in ta razglašeni slučaj je nov dokaz. Z drugimi besedami, organizirani kriminalci so obenem agitatorji republikanske ali demokratske stranke, na dneve volitev skrbijo, da dobe njihovi kandidati na en ali drug način večino, in v zaslugi jih sodniki, prosekutorji in ječarji potem protežirajo. Negleda, kako pošteni je župan ali kak drug višji uradni republikanec ali demokratski stranke, v službo mu je pomagal sistem korupcije, vsled tega jo proti njemu brez moči. Celo zveznemu senatorju Deneenu očitajo, da ima tesne stike z voditelji čikaškega gangsterizma in eni celo zahtevajo, da se uvede proti njemu preiskava, kar se seveda ne bo zgodilo. On ni edini senator, ki se opira v volilnih bojih na tako zavezništvo.

Letos se je dogodilo, da je bil obsojen na zaporno kazen tudi multimilijonar, oljni magnat Sinclair. Svet se je čudil, kako je v Ameriki to mogoče, toda okoliščine so bile take, da "justici" ni kazalo drugega kakor da se Sinclair nekaj tednov pokori v zaporu. Ni pa bil obsojen vsled ogromne korupcije, katere mu je bila dokazana, kajti to po ameriški morali ni kaznjivo, ampak ker je ignoriral senatna in sodna povabila za osebno pričanje. Senat in drugi prizadeti tribunali pa ne morejo dovoliti pred javnostjo takega ponižanja. Toda Sinclair v zaporu ni "zaprt" kakor je npr. tak jetnik, ki je dobit kazni vsled kraje vreče krompirja, kosa mesa ali hleba kruha. Njemu so "celice" opremili kolikor mogoče elegantno. Dali so mu službo pomožnega drugiča, ki mu je "omogočila", da se

je vozil v limozinu z zdravnikom jetnišnice na sprehode in obiske. Celo jetnišničnim podganam je bilo lahko jasno, da je ta človek, ta takozvani jetnik mogočen milijonar, kateremu se laskajo vsi uslužbeni jetnišnice — od glavnega upravitelja pa do zadnjega ječarja. Pred nekaj dnevi pa so vplivni ljudje v imenu te milijonarske "žrtve" apelirali na višje avtoritete, med njimi tudi na predsednika Hooverja, da naj Sinclairja izpuste, ker je že dovolj odslužil svoj prestop. Človek, ki je pripravil ameriške davkoplačevalce ob milijone, ki se je polastil ameriških oljnih polj (Teapot Dome etc.) s tatinskimi metodami, bo prost, medtem ko sta Money in Billings še vedno v ječi, dasi je glede slednjih dokazano, da nista zakrivila zločinov, radi katerega sta bila obsojena. Niti nimata v ječah nikakih privilegijev, kakor jih imajo bogataški velekršileci postav in organizirani velezločinci.

(Nadaljevanje na 4. strani.)

Dopisi v
tem listu
se vredni,
da jih
čitate

NAGLO IZPOPOLNJEVANJE AEROPLANA

SLIKA PREDSTAVLJA AEROPLAN, KI JE NAJVEČJI, KAR JIH JE SEDAJ V ZEDINJENIH DRŽAVAH.
Veliki aeroplan tipa focker, v katerem je prostora podnebu za 30 potnikov, ponoči pa se sedeži lahko zlože v 16 postelj za ravno toliko potnikov. Poskušne vožnje s tem letalom v Teterboro, N. J., so dobro uspele. V Nemčiji pa eksperimentirajo z aeroplanom, ki ima prostora za sto potnikov. Zrakoplovstva se zelo naglo razvija v prometno sredstvo, ki postane v teku časa eno glavnih in dogledno eno prvih na svetu.

PROGRESIVCI IN LIBERALCI V AKCIJI ZA NOVO STRANKO

JAMES H. MAURER IN PROFESOR P. DOUGLASS

V GLAVNEM ODBORU

"Liga za neodvisno politično akcijo" je organizacija, v kateri se zbirajo pristaši opozicije

Gibanje za stranko opozicije proti republikanski in demokratski je dobilo letos svoj jačji odziv v ustanovitvi "Konference za neodvisno politično akcijo", katere cilj je združiti liberalne in progresivne skupine v enotno stranko s socialnim programom v opoziciji proti republikanski-demokratski stranki.

Vodstvo konference.
Na čelu Konference za progresivno politično akcijo je sloviti sociolog dr. John Dewey, profesor na Columbia univerzi, človek radikalnih nazorov, ki je njen predsednik. Podpredsedniki so James H. Maurer, Zona Gale (Wisconsin), profesor Paul H. Douglass (Illinois), in W. E. B. DuBois (New York). Izmed teh sta Maurer in Douglass aktivna člana socialistične stranke. Dewey Allen, urednik radikalnega verskega mesečnika (protestantovskih sekt) "The World Tomorrow" je predsednik eksekutivnega odbora, tajnik eksekutivne pa Howard Y. Williams, aktiven v minnesotski Farmer-Labor Party.

Program konference.
V svojem programu naglašata ta konference izmed drugih sledeče zahteve: ljudsko lastništvo javnih naprav, socialno zavarovanje proti brezposelnosti in boleznim, starostno zavarovanje, pomoč farmarjem na bazi svobodne trgovine, povišanje davkov na velike sloboke in dedščine, odprava indžunkšnov v delavskih bojih, odprava "yellow dog" kontraktov, s katerimi kompanije forcirajo delavce sprejemati njihove pogoje, svoboda za Filipine, odpravo restrikcij za črnce, odpravo ekonomskih, političnih in

NEKDAJ NEODVISNI OBRATNIKI SE ZATEKAJO K SAMO-MOROM

Trije krojaški mojstri v Berlinu so si v teku enega tedna končali življenje.

Včasih je bil obrtnik samostojen in se je prišteval k inovitemu meščanskemu sloju. Bil je neodvisen. Njegov konkurent je bil njemu enak obrtnik. Strojna produkcija mu se ni posegala po njegovi ekonomski neodvisnosti in import mu ni delal sivič las.

To se je v razvitku kapitalističnega sistema produkcije temeljito spremenilo. O kakih neodvisnosti obrtnika ni več govora. Da se more preživljati, je prisiljen delati v svoji delavnici od jutra do poznega večera. Naročila dobi težje in težje. Krojaški mojstri, ki so nekdanje prosperirali, danes le še živijo. Izjem je zelo majhen odstotek. Velike oblačilne tovarne producira-jo z razmeroma malimi obratnimi stroški ogromne količine oblek — dragih in cenenih, vedno po modi. Masna produkcija je pustila mojstra z njegovim starim načinom šivanja daleč zadaj. To ne čutijo krojači samo v Ameriki, nego tudi v Evropi. Neka brzojavna vest iz Nemčije poroča, da so si v tednu z dne 16. sept. vzeli v Berlinu življenje trije krojaški mojstri, ker ni bilo naročil za jesenske obleke in povračila. Ukinjenje zaslužka jih je poglavo v obup. Poročilo pravi, da je slabi sezoni za jesensko oblačila vzrok dolgo, vroče poletje in suša. To je lahko le deloma res. Vzrok, da mojstri nimajo dela, je strojna produkcija na debelo.

Socialisti v novem gibanju.
Socialistična stranka kot taka bo v tem gibanju sodelovala le, če bo pripravljeno priznati načelo, da je odprava kapitalističnega sistema za zgraditev nove družbe, ki bi slovela na temeljih kooperacije ter produkcije za potrebo namesto za profit absolutno potrebna. Socialisti so naklonjeni vsaki akciji, ki stremi osvoboditi ameriške progresivce iz objema republikanskih-demokratskih političnih mašin, toda pri tem jih skušajo rešiti novih zablod: tor jih prepričati, da rabijo v novi stranki jasen, izrazit program, ki se bo od reformističnih gesel res razlikoval in bo nova stranka res lahko delavska. Če pa jim bi te odločnosti manjkalo, bo to gibanje končalo enako kakor vse druge podobne akcije ameriških progresivnih skupin v prizadevanjih za ustanovitev nove stranke.

PERUBKOVA RAZSTAVA V MADISONU.

Razstava oljnatih slik H. G. Perubka je bila otvorjena v Madisonu, Wis., dne 16. sept. pod avspiciji Art Association. Trajala bo do 15. oktobra.

DIVJANJE LIN-CARSKE DRHALI V SEV. CAROLINI

Povprečna plača tekstilnih delavcev v Gastoniji ne doseže niti \$14 na teden.

Drhal pod vodstvom bossov tekstilne tovarne v Gastoniji je skozi prošla dva tedna prejel vpad v stanovanju in lokale agitatorjev National Textile Workers' unije. Nihče ni bil varen pred njihovimi napadi. Nekatere so v prognoh odvedli preko meje in jih pretepli, ene so poglali iz mesta. V vsakem slučaju pa so bili nasilni. Enega agitatorja so odveli v gozd ob 2. ponoči, ga slekli ter pretepli in ga pustili v temi. Vsakemu zagroze, da naj se ne povrača, ako mu je drago življenje in koža.

Z enakimi metodi so začeli nastopati proti agitatorjem unije v okrožjih tekstilnih tovarnih v S. Carolini. Oblast tu in tam preiskuje, a ni verjetno, da bi napadalec kaznovala. Stavke v Gastoniji, katere je središče sedanje pozornosti, ni več. Delavci so sicer zelo nezadovoljni, toda pod tezo razmer si ne morejo pomagati. Kar jih je (Dalje na peti strani.)

Najboljše ilustriran slovenski list v Ameriki je "PROLETAREC"

PET KANDIDATOV ZA NEWYORSKEGA ŽUPANA

Socialistična stranka
akciona v kampanji

Mnogi poročevalci velikih listov domnevajo, da dobi socialistični kandidat Norman Thomas veliko število glasov. Pri primarnih volitvah, ki so se vršile v torek 17. sept., je bil na demokratski listi nominiran sedanji župan "Jimmy" Walker brez opozicije. Newyorská mestna občina je že dolgo let pod kontrolo politične mašine, znane pod imenom Tammany, katere slovi vsled svoje koruptnosti po vsem svetu.

Republikanska stranka v mestu New York je le nekaj privrsek demokratske Tammany, ki ga rabi v svoje politične namene. Kadar se upr. začne pojavljati močan sentiment za socialistično stranko, tedaj Tammany poskrbi, da kandidira na republikanski listi kak razglašen progresivec, z namenom, da bi odvzel socialističnemu kandidatu glasove. Isti interes, ki zalagajo s stotisočaki Tammany, polnijo kampanjsko blagajno tudi republikanski stranki. Za prihodnje županske volitve je dobil republikansko nominacijo kongresnik La Guardia, ki je leta 1924 dal slovo republikanski stranki ter kandidiral v kongres na socialistični in LaFollettovi progresivni listi ter bil tudi izvoljen. Čez par let je šel nazaj v stranko, katero je prej proglasil za gnezdo korupcionistov, graftarjev in privatnih privilegijev. La Guardia je danes v kongresu eden najradikalnejših gromovnikov in ob enem velik besednik proti prohibiciji. V krogi unij je razglašen za progresivca. Demokratom se je zdel on kakor nalašč za republikanskega kandidata proti (Thamasiu, in v svoji nameri, da sprejme nominacijo, so uspeli. Njegov protikandidat na republikanski listi je bil prohibicionist Bennett, katerega je La Guardia pri primarnih volitvah z lahko porazi, toda oba skupaj sta dobila malo glasov.

Novembra bo na glasovalci pot važnih kandidatov: demokrat Walker, republikanec La Guardia, socialist Norman Thomas, za Square Deal party R. E. Enright, in svojega kandidata bodo imeli tudi suhaški republikanci. Poleg teh bodo imele svoje kandidatliste razne manjše skupine, med njimi komunistična.

Listi v New Yorku in v drugih vzhodnih mestih izražajo mnenje, da bo dobil Norman Thomas veliko "nezadovoljnih" glasov ("iz obeh strank"), prvič, ker je on popularna, privlačna osebnost, in drugič v znak protesta proti zakulisnemu mešetarenju v obeh strankah (republikanski in demokratski).

GOZDNI POŽARI.

Gozdski požari to jesen v Californiji, Oregonu in Washingtonu so uničili nad 150.000 akrov gozda. Škoda znaša nad deset milijonov dolarjev. Petnaest ljudi je zgorelo, pa tudi mnogo polopij v bližini gozdov je uničil požar.

Glasovi iz našega Gibanja

DOPISI

VOLILNE TEŽKOČE MED SLOVENCMI - PRIREDBE DRUŠTEV IN DRUGO.

Cleveland, O. — V prizadevanjih, da se Slovenci v 4. okraju zedinijo za enega kandidata v mestni svet, postaja stvar resna. Na nominacijskem shodu dne 8. sept. je bilo rečeno, da naj se prijavijo vsi, ki žele kandidaturu, in shod bo potem v večini glasov odločil, kdo naj bo skupni kandidat Slovencev. Ostalim je bilo priporočeno, da naj se umaknejo. Željo, da bi radi bili koncilijani, so prijavili Fabec, Kenik, Turk, Rožane, Žužek in Anton Vehovec. V 4. distriktu je približno toliko Slovencev, kolikor jih zahteva količnik za izvolitev enega koncilijana. Propagatorji slovenske enotnosti naglašajo, da dobimo še enega zastopnika edino, ako se zedinimo za skupnega kandidata in vsi glasujemo zanj. Vsak omenjenih aspirantov na tem shodu je povedal svoje zmoglosti, ki so zapadene največ v aktivnostih na društvenem polju med Slovenci. Takih politikov, kot jih imajo Čehi v Chicagu, Italijani in drugi v New Yorku, Slovenci v Clevelandu nimajo. Niti eden njih ni razvijal kakšnega programa, v katerem bi povedal, kako bo deloval za ljudsko blaginjo. Edini Vehovec je omenjal, da je že deloval za podaljšanje proge cestne železnice v tem okraju. To pa je le ena potreba, do čim je še cela vrsta drugih.

Fabec bi bil bržkone še precej dobro razvil svoje misli, ako bi mu pustili govoriti angleško. Toda nekateri smo se spremenili v slovenske patriote, pa smo rekli, govori slovensko! Tako je prav. Če zmagamo, bodo potem tudi debate v mestni zbornici slovenske in običajni jezik koncilijov se bo slovenski.

Tako je pri nas. Volilec sru, pa še ne znamo — pardon, nečemo slišati angleščine. No, saj smo tudi na 8. redni konvenciji v Waukeganu zahtevali od odbornika, da govori slovensko, pa devet let smo se naučili vedeti, da smo mi prišli v Ameriko, ne pa Amerikanci k nam. Odbornik v Waukeganu ga je lomil s svojo slovenščino, in lomili so ga tudi eni naši prijavljeni kandidati. Razen Žužka, ki govori pravilno slovenščino, sta govorila gladko tudi Rožane in Vehovec, toda pač tako kakor govorimo mi delavci med sabo.

Po njihovih govorih in po pojasnjevanju smo volili. Vehovec je unijski uradnik od Boiler Makers Brotherhood. V New York Central R. R. delavnicah je zelo popularen fant. Pri glasovanju na tem shodu je dobil 216 glasov. Fabec je dobil enega, Kenik 9, Rožane 13, Žužek 15, ne vem pa točno, koliko jih je dobil Turk, a vsekakor manj kot 15. Vehovec je torej dobil veliko večino, a spás je ta, da se enim ne zdi dovolj izobražen, pa nas ne bi mogel dostojno zastopati, če se prihod, da pride zopet na obisk kaka rumunska kraljica, ali celo

kakšen kralj, morda še cesar (če je še kje kateri); mogoče je tudi, da pride papež, od kar ni več vatikanski "jetnik". Kdo bi potem nosil tisti visoki "cilinder"? Mar kak odbornik unije kotlarijev? Mi hočemo na vsak način moža, ki mu cilinder paše!

Izgleda, da kakor so zadnji postavili proti Vehovecu Mallyja, tako bodo najbrž postavili koga tudi sedaj. Eni zelo silijo Vatro Grilla, da bi sprejel kandidaturu, in v odgovor je napisal dolg članek, priobčen v "E." z dne 16. sept., v katerem pravi, da sprejme pod pogojem, če Vehovec odstopi. Pravzaprav je tisti članek nasvet v tem smislu.

"Bomo že videli, kako bo," so rekli možaki v starih časih. Socialisti imamo tudi svojega kandidata. Tudi on je Slovan (Čeh), Sidney Yellen (Jelen), toda on kandidira na delavski listi in navaja program, ki bo koristen ljudstvu. Če bo izvoljen, bo zastopal delavce vseh narodov. In takega rabimo.

Glede priredb nimam v zadregi. V soboto 28. sept. bo vinska trgatav v Slovenskem domu v Euclidu (Ljubljana). Priredi jo Euclid Circle. Igra Barbičev orkester. Poje trio.

Dne 28. sept. je veselica druš. 321 SNPJ. v Jugoslovanskem domu v Warrenu. Igra Barbičev trio.

V soboto 12. okt. bo zabava pevskega zbora "Vilhar" v S. D. D. Igra isti orkester kakor na

prej omenjenima. Zabava ne bo samo "plesna", nego se bo dobro postreglo pri mizah, in vse to samo za pol dolarja.

Dne 20. oktobra bo veselica v Slovenski delavski dvorani na Prince Ave. v Newburghu. Igra Barbičev trio.

V prvem tednu oktobra se poroči Miss Louise Globočnik, hčerka Frances in Aleša Globočnika, z Anton Ogrincem. Mlademu paru kličemo, bilo srečno!

Frank Barbich.

JOHNSTOWNSKA KRONIKA.

Ko je vest o smrti Jožeta Zavertnika dosegla Johnstown, je bilo mnogim hudo, kajti veliko jih je v tem okrožju, ki so staroga bojevnik cenili in mu priznavali zasluge. Radi oddaljenosti se pač nismo mogli udeležiti njegovega pogreba, toda v duhu smo stali ob njegovi krsti in ga spremljali na njegovi poslednji poti.

Jože, spomin nate ohranijo Johnstownske sodrugi prav tako, kakor vsi drugi v vseh naselbinah, ki so delali s teboj.

Stari borei odhajajo. Med Amerikanci Debs in Berger, od nas pa Zavertnik. Njihovo delo ni prestalo, kajti prevzele so ga mljase moči in nadaljujejo ga z vsem navdušenjem ter vero v končno zmago.

Avgusta in septembra smo imeli tukaj "dry", toda ne po zaslu-

gi 18. amandmanta, tudi ne radi prohibicijskih agentov, ampak vremenski bogovi so hranili z dežjem do skrajnosti.

V "Glasu Naroda" smo čitali veselo naznanilo, da bo 8. sept. v Johnstownu prva sveta maša s slovenskim petjem. Pa smo bili nekateri iz pobožnosti, drugi iz radovednosti, tako da so bili ustanovitelji faze z udeležbo menda prav zadovoljni, zadovoljni pa ostanemo tudi drugi, kajti kakor pridigajo, se Johnstownčanom n. priporoča sv. Male Terezije o beta veliko dobrega. Da, zgođe se lahko celo čudeži, samo ako priprošnjica tukajšnje slovenske faze hoče!

Popoldne istega dne se je vršil cerkven piknik. Gospod so se postavili z novo obleko, ki mu jo je kupil veren prijatelj (takih bi se tudi kronikar ne branil). Prejuna je postala oguljena, dohodki faze pa še niso sijajni, ker je še toliko zakrknjenec v tem mestu. Nekam gluhi so in ne čujejo klave, ki jih vabijo in vabijo k izpreobrnjenju in v pokoro.

Nekdo je prav resno svetoval vernim in nevernim, da ako ne mislijo gospoda tritati bolje, naj mu to jasno povedo ter ga pošljejo v Lemont. Morda je omenjeni piknik ugodno rešil to kočljivo vprašanje.

Gospod bo imel tukaj vsekakor veliko dela, kajti spravljal bo moral na pravo pot ne le tiste, ki hodijo po "rdeči" poti, nego

tudi take, ki so podobni farizeju v templju. Če daš \$20 za cerkev, delavec, ki je zate delal ali kaj storil, pa pusti čakati na zasluženo plačilo pol leta in več, gotovo nisi dober vernik. Gospodu je znano, kako se glasi tisti ynebopjičji greh, ki govori o delavcih ter njihovem zaslužku. Gotovo se bodo potrudili ter podučili o njemu tiste, katerih se tiče.

Na pikniku so imeli tudi janca. Ne vem, ali je bil oddan na dražbi, ali je bil izreban. Naj bo že kakor hoče, pomagaj, da se je cerkvena blagajna precej odebela (na račun vernih, mlasnih in nevernih udeležencev piknika seveda). Če je to dobro za napredek, dvomim, je pa dobro za farno in njeno blagajno. Torej...

Nasprotniki resničnega delavskega gibanja in napredka tod ne drže križem rok. Delajo in računajo, da se polagoma dobro usidrajo v naselbini, kakor so se v marsikateri drugi. Sodrugi, delujmo tudi mi. Pridobivajmo klub JSZ. novih članov in "Proletarec" novih naročnikov. Le če bomo delali na polju agitacije in delavske prosvete, bomo lahko postavili jez tem nazadnjaštvu, s katero hoče omrežiti in zasenčiti to naselbino mračni, staromodni klerikalizem. — Kronikar.

(Op. u. — Ta dopis je dospel prepozno za priobčitev v prejšnji številki.)

NAŠE PRIREDBE V DETROITU.

V Detroitu smo v mnogih ozirih precej zaspali, toda ne tako se tudi West side postavi. Nekaj se tudi sliša, da zbor prične v kratkem z dramskimi vajami za "Desetega brata". Oh boy, ako pa tega spravijo na oder, potem so pa tiči! No pravijo, da ga bodo, kakor tudi Krjavija s kozo vred, in sicer za obletnico Slovenskega delavskega doma 1. januarja. V ta namen so že dobili Mr. Likarja iz Clevelanda da jim napravi krasno sceno, ki bo do piciee odgovarjala Jos. Jurčičevim junakom. V mislih imajo tudi koncert, ki se bo glasom načrta vršil 24. novembra. Le tako naprej, "Blejšani", naselbina je z vami.

V nedeljo 13. oktobra nas čaka zopet užitek prve vrste, ko priredita koncert Banovec in Ropasova, oba člana ljubljanske opere. Ni mi treba poudarjati, da bo ta koncert nudil izreden užitek. Oba imata sloves. Banovec je odlični tenorist, ki je kot tak nastopil že v mnogih opernih predstavah prvega reda, Ropasova pa je priznana koncertna pevka. Njun koncert bo v Slov. del. domu pod avspicijo istega. Več o tem pozneje.

Pevsko in dramsko društvo "Bled" je pričelo s pevskimi vajami pod izbornim vodstvom novega pevovodja rojaka Geo. Hall, ki je tudi dirigent simfoničnega orkestra 35. mož. Vsem, ki jih veseli petje, se sedaj nudi lepa prilika za pristop. Dobili smo tudi nove pesmi, oziroma uglasbitve iz domovine, ki so večinoma pravi biser.

Poleg moškega je "Bled" ustanovil še mešan zbor, torej ženske in dekleta, sedaj pa k petju, da se tudi West side postavi.

Nekaj se tudi sliša, da zbor prične v kratkem z dramskimi vajami za "Desetega brata". Oh boy, ako pa tega spravijo na oder, potem so pa tiči! No pravijo, da ga bodo, kakor tudi Krjavija s kozo vred, in sicer za obletnico Slovenskega delavskega doma 1. januarja. V ta namen so že dobili Mr. Likarja iz Clevelanda da jim napravi krasno sceno, ki bo do piciee odgovarjala Jos. Jurčičevim junakom. V mislih imajo tudi koncert, ki se bo glasom načrta vršil 24. novembra. Le tako naprej, "Blejšani", naselbina je z vami.

V nedeljo 10. novembra imajo pa zopet socialisti svoj dan. Vršiti se namreč javen shod, na katerem bosta govorila Fr. Zaitz v slovenskem in D. J. Lotrich v angleškem jeziku. Na programu bodo tudi žive slike "Suženstvo" in "Svoboda", nadalje deklamacije ter nastop pevskega zbora "Svoboda". Vsa prireditve se vrši v Slov. del. domu.

Frank Česen.

DOBRE VOLJE JE TREBA, ODLOČNOSTI IN RAZUMEVANJA

Priporočljiva agitacijska metoda

Nekaterim se morda čudno zdi, ker me ni zadnje čase na izpregled v koloni "Agitatorji na delu" s tolikim številom kakor večkrat poprej. Nisem povabil. Bil sem že v vseh naselbinah tega okrožja, razen v Neffsu. Dobro, grem tudi v Neffs. Storiš se to 8. septembra. Proletarec in Prosveta razen kakih par tu nimata naročnikov. Kar jih je, so trdni, jvestni čitatelji teh dveh listov in ostanejo. Drugim pa Proletarec in Prosveta nista prikljubljena. Čemu ne, vedo rojaliki na Neffsu pač najbolje sami. Mednje zahajajo listi Radnik, Daily Worker, Labor Defender in podobne komunistične publikacije.

Človek bi pričakoval, da so naročeni na dnevnik "Prosveto" vsaj tisti, ki so se na prošli konvenciji tako trudili priti na vodstvo SNPJ, ampak vse tako kaže, da jim interesi jednote in njene glasila pač niso največja briga.

Glavno njihovo prizadevanje je, "odreševati" delavstvo pred socialistično povodnijo. Človek bi mislil, da imajo tisti, ki se hočejo boriti proti kapitalizmu, dovolj posla v boju z njim, pa je obratno. Od časa do časa se čisto spozabijo in rohné samo proti socializem.

Razgovarjali in debatirali smo mnogo. Po zahtevi Fr. Šepiča, ki je vam znan s prošle konvencije, bo prihodnja konvencija pod

njihovo kontrolo. Bomo videli, je rekel slepec.

O Zavertniku pravijo, da ni ničesar storil ali dosegel za delavstvo. Komunisti so pač takšni ljudje, ki ti ne bi priznali za sluge, pa če bi bile še tako velike. Biti moraš njihov, pa si O. K. Toda če pride iz Moskve ukaz: Pepper je izključen, Cannon je izključen, tajnik stranke Jey Lovestone je izključen, pa ga takoj začno zmerjati, da je izdajalec, renegat itd. Do večerj dober revolucionar, je preko noči spoznan za kontrarevolucionarja. Ljudje se čudijo, ali pa nič ne mislijo nego verujejo vse, kar jim pove nezmotljiva stolica kominterna.

Komunisti nimajo nikogar, s katerim bi mogli reči, da je storil vsaj malo toliko za jugoslovansko delavstvo v Ameriki, kakor je storil in dosegel Jože Zavertnik. On ima zasluge, kakršnih nima noben ameriški Jugoslovane. Ampak komunisti tej rešnici ne bi pritrili za nobeno ceno. Pregovarjanje z njimi je težavno zato, ker imajo o resnici svoje pojme. Veš, da vedo, ali fanatizem, zakrknjenost in jezuitično pravilo, da namen posvečuje sredstva, jim ne dopušča, da bi bili pošteni napram onim, s katerimi ne soglašajo, oziroma so jim sovražni.

Drugače se je z Neffncini lahko razgovarjati. Niso zlobni, njihova taktika je iz Moskve, ali boljše, iz newyorške East Side, kakor jo je enkrat označil naš sodrug. Napredka naselbina Neffs ne beleži v ničemer. So negativni. Najbolj so nasprotni socialistom, a večinoma niti ne vedo, čemu, kako in zakaj. Čitajo komunistične liste, ki jih preje omenjam, in ker so se zalezi vanje, so se navzeli duha, kakršnega utepajo svojim čitateljem. Ako bi čitali še druge liste, če se bi potrudili slišati oba zvana, bi bilo drugače. V nasprotnem slučaju so nedostopni za argumente v smislu treznega razglabljanja.

Prošla seja kluba št. 11 se je mnogo bavila s pripravami za prihodnjo vzhodno ohijsko konferenco JSZ, ki se bo vršila 27.

oktobra na Blaine. Treba se bo malo bolj poglobiti v delo pokreta. Če doseganje metode ni bilo dobre, jih bo treba predlagati. Nove razmere povzročajo nove potrebe, in spreminjanje situacija zahteva spreminjanje metode. Delati moramo premisljeno, pa bomo želi uspehe. Pošljite na konferenco kolikor mogoče več zastopnikov. In pridite na zborovanje z zavestjo, da je to organizacija, ki veruje v aktivnosti.

Članstvo kluba št. 11 je vabljeno, da se gotovo udeleži prihodnje seje, katera bo v nedeljo 20. oktobra. Reševati bo imela mnogo važnih zadev. Na prejšnji smo sklenili, da v soboto 28. decembra priredimo veselico in predstav skupno z društvom. O požojih in drugem bomo poročali v ta list in v Prosveto.

Kdor zasleduje zadnje čase "Proletarca" in "Prosveto", vidi, kakšne stvari so se pletle v takozvanem progresivnem bloku na zadnji konvenciji SNPJ. Nad vse predzno se je uredilo konvencijni zapisnik, iz katerega je izpuščena tudi zaupnica Jožetu Zavertniku, sprejeta z vsemi proti Šepičevemu glasu, in pa govor Fr. Zajca, ki ga je imel o Zavertniku ter njegovem dolgoletnem delu v uredništvu, glavnem odboru in na konvencijah SNPJ. Skozi vso dobo njegovega razvoja. Da bi si "progresivni-narodno-komunistični" zavavezni priborili vodstvo v jednoti, so se poslužili celo podkupovanj, kakor jih dolži John Lokar, Jr. iz Clevelanda. Pripravljali so se, da ga pridobijo za podpredsedniškega kandidata na svoji listi kandidatov v glavni odbor, mnenju, da bi potem enkratno znano z njim še kakih 6-7 delegatov angleško nosilno. Sijh društev za "progresivno" tendenco. Ker se Lokar nikakor ni hotel podati, kakor niso mogli niti podkupovanja \$50, in ko to ni oklonil, ga je "progresivni" reprezentant vprašal, naj pove, kolikoj je njegova cena. To se žita kakor o kake voljni kamnanji republikancev ali demokratov.

Tisti, ki ste me kritizirali radi "blokarstva", lahko sedaj sprevidite, da ste se prenaigli. Kdor le hoče, je danes lahko na jenskem, da je omenjena skupina delovala z nepoštenimi motivi in dejstva to dokazujejo. Kdor še ni, in je še vedno z omenjenimi blokoyci, ne morem o njem reči drugega, kakor da je na napačni strani.

Ali ne bi bilo sramotno, da bi bil delegat druš. št. 13 SNPJ. v bloku, v katerem so se godile take vsega obsojanja vredne stvari? Le priznajte, da je Jože Snoy v resnici zastopal najboljše interese jednote, ne pa blok, kateri se je na vso moč pehal za službe ter celo pripravil konvenciji neprebavljiva pravila, ki jih je morala zavreči z ogromno večino. Bilo so toliko razgaljena, da niso glasovali zanje niti tisti, ki so jih skovali.

Rajše se dajmo vsi člani, katerim je interes Jednote glavno, zediniti in se otresti vseh osebnih predsodkov, pa bo "blokarstvo" na naših konvencijah kmalu izginilo.

Iz predproše številke "Proletarca" smo razvideli, da se je preselil v tiskarno češkega socialističnega dnevnika "Spravedlnost". Bil sem za časa prošle konvencije SNPJ. v njeni tiskarni in v uradu, govoril s urednikom in upravnikom ter ravnateljem tiskarne, in reči moram, da tako vpludnih sodrugov še nisem videl. Mislim, da bo imel "Proletarec" v njihovi tiskarni vse ugodnosti, ki mu jih more dati. Naša dolžnost pa je, da ga širimo.

Sodrugom priporočam, da v agitaciji zanj preizkusijo mojo metodo. Ako ne delaš stalno, to je, če delaš en teden, drugi teden pa ne, ali nekaj dni, in potem si nekaj dni prost, odloči se, da greš v to in to bližnjo naselbino. O bišči sodrugi in somišljenike, katere poznaš, ki ti bodo eni dajali pogum, drugi pa pripovedovali, da se bo težko kaj napravilo, toda bodo ti pomagali, in ti začni. Z ljudmi bodi vljuden, tudi ako ti namečejo cel kup očitkov, ki nimajo z listom nič skupnega. In če ga enkrat pri-

dobiš, ga bo drugič toliko lažje. Ko začne list čitati in se ga privadi, ga ne bo več pustil. Seveda so tudi izjeme.

Izgovori, "se ne da nič napraviti", "nimam časa", "naročniki se ne dbe" itd. ne drže. Naročniki SE DOBE, in tudi časa imamo, če ne vsi, pa nekateri in vsaj, čvəsi, ako ne vedno. Samo DELATI je treba, in če bi se resno oprijeli, pa bi šel "Proletarec" v številu naročnikov naglo navzgor.

Tudi jaz nimam časa, kajti če imam le priliko, delam v tovarni; imam družino, kar znači, da mi ni lahko iti na pot in ostati z doma po več dni. Ampak POTREBNO je. Zelo je pot olajšana tistim, ki imajo avtomobile. Obidejo lahko več in hitreje kakor pa tisti, ki se morajo voziti v busih, pouličnih karah in vlakih, v naselbinah pa iskati koga, da ga prepelje tu in tam.

Priznamo, da "Proletarca" moramo širiti, ker je to naše najboljše sredstvo v boju proti zavajalcem, in ob čem je to list, ki je vreden, da ga vsakdo čita. In če dobe naročnike bižniški in zavajalci ter nazadnjaški listi, kako to, da bi jih "Proletarec" s svojo bogato vsebino in ilustracijami ne mogel? Sodrugi agitatorji, dobre volje je treba, odločnosti in razumevanja, pa gre. Joseph Snoy,

ČIKAŠKI DELEGATI ZA KONFERENCO J. S. Z. V WAUKEGANU.

Chicago, Ill. — Klub št. 1 hodo na konferenci JSZ. v Waukeganu v nedeljo 29. sept. zastopali John Olip, Chas. Pogorelec in L. Beniger. Druš. "Pioneer" št. 559 SNPJ. bodo zastopali Mrs. Helen Arko, Johnnie Kopach in D. J. Lotrich. Za zastopnico društva "Nada" št. 102 SNPJ. je bila izvoljena Mary Kovach, delegat druš. "Slavija" št. 1 SNPJ. pa je Peter Bernik. Od drugih organizacij v Chicagu nimamo poročila. — P. O.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Nekaj dopisov radi pomanjkanja prostora ni moglo v to številko.

Tajnike klubov in konferenc, dopisnike in poročevalce prosimo, da pošljejo svoje spise in zamanele ako le mogoče do sobote, če žele, da dobe mesto v naslednji številki lista.

Popravek.

V članku "Koncertna tura g. Banovec in gđ. Ropasove" bi se moral v drugi koloni prvi odstavek glasiti sledeče: "Poseti naših umetnikov iz starega kraja bodo vplivali ugodno na napredek tukajšnjih pevskih zborov in solistov." Stavce je slednjo besedo spremenil v "socialistov", kar je napačno in nima zveze s stavkom.

ILLINOIS-WISCONSIN

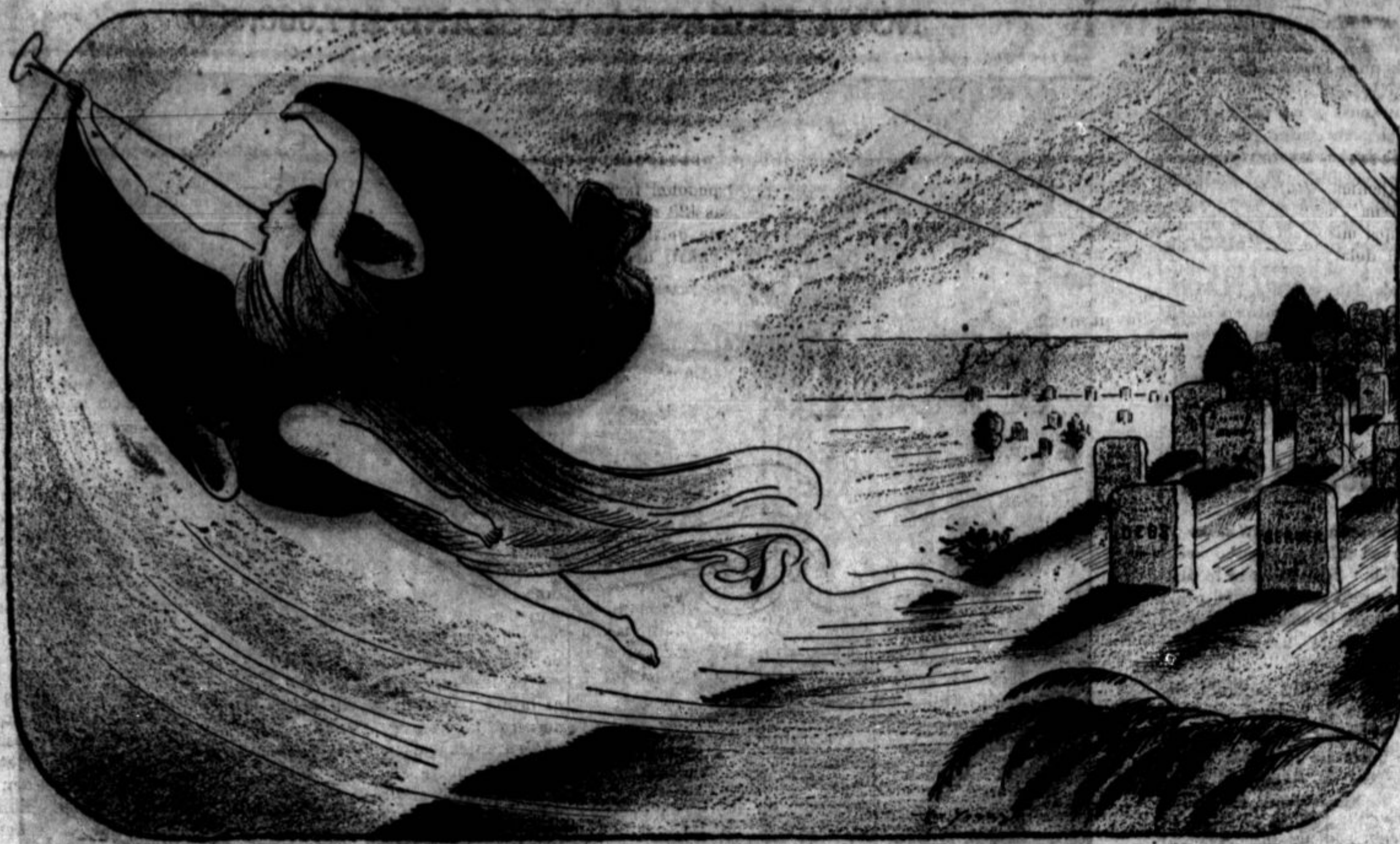
Konferenca J. S. Z. v nedeljo 29. septembra ob 9. dopoldne v Slov. nar. domu,

WAUKEGAN, ILL.

Popoldne za delegate in goste predstava, zvečer plesna zabava.

NAŠI BOJEVNIKI-PIONIRJI NISO GRADILI ZAMANJ

Borba proti krivicam, suženstvu, tiranstvu in izkoriščanju je imela vedno v ospredju ljudi čistega značaja, velikega poguma ter močne volje. Tisoče jih je padlo v nji, a vedno so se dobili drugi, ki so nesli prapor resnice in oznanjevali pravico naprej. — Ameriško delavsko gibanje je izgubilo v teku kratke dobe dva velika sodelavca, Debsa in Bergerja, jugoslovansko delavstvo pa je izgubilo Jožeta Zavertnika. Vse tri pogrešamo: vsi trije so si vsaki na svoj način in v svojem delokrogu pridobili nemisljivih zaslug. Borba za resnico in pravico pa živi dalje, ker so naši pionirji, naši prvaki v delu in boju od vsega začetka hoteli, da ŽIVI in se pomika

naprej od zmage do zmage, od stopnje do stopnje, k ciljem, ki značijo prepoved človeške družbe na temelju kooperacije vseh v korist vseh. Soc. stranka ima v teku kampanjo za zbiranje organizatoričnega fonda. K sodelovanju, da se doseže minimalna vsota petdeset tisoč dolarjev, poziva tudi Jugoslovansko socialistično zvezo, ki se je odzvala, ker je to ne samo njena naloga, nego tudi njena dolžnost. Sodrugi in sodruginja, za svoj račun potrebuje stranka posebno v teh časih svojega reorganiziranja gnojna sredstva. Pošljite ji svoj prispevek skozi tajništvo J. S. Z. Ne odlazajte, temveč storite, kolikor je v vaši moči čimprej.

DOPISI

KLUB NA MOON RUNU OBNOVLJEN

Moon Run, Pa. — Beležiti moram veselo vest, da je začel klub št. 175 JSZ. zopet delovati. Sedaj pa pričakujemo še od naših somišljenikov, da se pridružijo aktivnim sodrugom, pa bomo imeli klub, ki bo v ponos našemu gibanju.

V Moon Runu in okolici je vas dosti, ki bi morali spadati v ta klub, kajti namenjen je naprednim delavcem. Brez organizacije ne moremo biti aktivni. Torej pridružite se ji že na prihodnji seji drugo nedeljo v oktobru.

Vzlic jesenski sezoni je čas za izlete še vedno ugoden. Naš klub ga priredil v nedeljo 29. sept. na znani grič Portman. Vabimo vse, da pridejo na naš piknik, klub pa jih bo zadovoljil z zabavo in postrežbo.

Jacob Tomec.

DNE 29. SEPTEMBRA NAŠ DAN V WAUKEGANU.

29. sept. se vrši konferenca izobraževalne akcije J. S. Z. v Waukeganu, Ill. Začela se bo ob 9. predpoldne v dvorani št. 1 v S. N. D. Obravnavala bo o stvarih, ki jih je, ki se n. potrudijo razumeti stvari tako daleč, in zato Liga ne more doseči toliko kakor bi lahko v interesu stavbinskih in posojilnih društev kot celote.

Iz poročila državnega avditorja Mr. O. Nelsona za l. 1928 je razvidno, da so v Chicago in v Waukeganu sledeča slovenska, ali pa deloma slovenska stavbinska in posojilna društva: Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo, starost 10 let, aktiva \$941.962.91; Slovenski Dom, starost 20 let, aktiva \$319.164.21; North Shore (v Waukeganu-North Chicagu), imovina \$414.421.94. V upravnih odborih teh treh so samo Slovenci. Mekska društva (Hrvat in Sloveni, Čehi in Slovenci) so: Triglav, starost 20 let, imovina \$333.920.11; Priklad, starost 20 let, imovina \$258.997.84; Dom, starost 7 let, imovina \$36.184.80; Prvo Hrvatsko Stav. Društvo, starost 19 let, aktiva \$1.003.333.29. Teh sedem društev ima skupaj imovine \$2.927.985.19. Blizu tri milijone v teh dveh naselbinah (v Chicagu in Waukeganu) je lep kapital, ki cirkulira med nami in pomaga našim ljudem valed tega, ker so se organizirali

Nadejajo se velike udeležbe, vam kličem, **NABAVIJE**.

Odbor.

JUBILEJNA KONVENCIJA STAVBINSKIH DRUŠTEV V ILLINOISU.

V Springfieldu, Ill., bo dne 8.—10. oktobra jubilejna konvenca ob priliki petdesetletnice stavbinskih in posojilnih društev, kateri so združena v Illinoiski Ligi. Konvenca obdrži vsako leto.

Ako pošljete svoje zastopnike na to zborovanje vsa stavbinska in posojilna društva v Illinoisu, jih bo zastopanih 910. Izmed slovenskih je na konvencijah te lige zastopano največkrat je Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo v Chicagu, čigar tajnik je Joseph Steblay. Delegat je bil on, in udeležil se tudi prihodnje konvencaje.

Zborovanja te vrste so za stavbinska in posojilna društva prav tako važna, kakor za vse druge kooperativne, podporne, politične in strokovne organizacije. Velike kompanije sklicujejo zbere svojih uradnikov, na katerih se posvetujejo, razpravljajo in sklepajo, kako dvigniti obrat ter mu dobiti čim več prometa. Ni manj važna niso taka zborovanja za stavbinska in posojilna društva. Na njih je mnogokrat poudarjanje, da bi napredovala hitreje in z večjim sodelovanjem, če bi bilo v njih več smisla za študiranje gospodarskih problemov, ki spadajo v njihov delokrog. Mnogo jih je, ki se ne potrudijo razumeti stvari tako daleč, in zato Liga ne more doseči toliko kakor bi lahko v interesu stavbinskih in posojilnih društev kot celote.

Iz poročila državnega avditorja Mr. O. Nelsona za l. 1928 je razvidno, da so v Chicago in v Waukeganu sledeča slovenska, ali pa deloma slovenska stavbinska in posojilna društva: Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo, starost 10 let, aktiva \$941.962.91; Slovenski Dom, starost 20 let, aktiva \$319.164.21; North Shore (v Waukeganu-North Chicagu), imovina \$414.421.94. V upravnih odborih teh treh so samo Slovenci. Mekska društva (Hrvat in Sloveni, Čehi in Slovenci) so: Triglav, starost 20 let, imovina \$333.920.11; Priklad, starost 20 let, imovina \$258.997.84; Dom, starost 7 let, imovina \$36.184.80; Prvo Hrvatsko Stav. Društvo, starost 19 let, aktiva \$1.003.333.29. Teh sedem društev ima skupaj imovine \$2.927.985.19. Blizu tri milijone v teh dveh naselbinah (v Chicagu in Waukeganu) je lep kapital, ki cirkulira med nami in pomaga našim ljudem valed tega, ker so se organizirali

v svojih ustanovah. Upati je, da bodo vsa ta društva na jubilejni konvenciji zastopana s svojimi delegati. Videli bodo, koliko je doseglo skupno delo v teku, pol stoletja za finančno pomoč med delavskim ljudstvom.

Med zelo aktivna slovenska stavbinska društva je vsekakor pristevati Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo, katero izda v petek 4. oktobra svojo 44. serijo delnic. Nabavite si jih lahko omenjeni petek večer na seji direktorija v spodnjih prostorih poslopja SNPJ. (vhod s 27. ceeste), ali pa v tajnikovem uradu na 2552 S. Central Park Ave.

EZZA KULIS KONVENCIJE S. N. P. J.

Collinwood, O. — Kdo me je skušal podkupiti pred volitvami glavnega odbora SNPJ., je za javnost še vedno skrivnost, ki pa bo odkrita v par tednih. Mr. X — dejem vso priliko, da se sam oglasi. Ali ima pogum? Ali je pripravljen od svoje strani pojasniti, čemu je skušal svojemu "progressivnemu bloku" dobiti večino s podkupovanjem?

Mr. X — ti si bil moj prijatelj, dokler nisi padel v tricašna skupino, katera je vodila na konvenciji takozvani "progressivni blok". Na imenovanju konvenciji sem se ušel spoznavati, kar mi preje ni bilo jasno in reči moram, da me je mnogo naučila. Ljudje, ki so porabili s svojimi govorancami ter ostranile konvenciji toliko časa, niso bili najboljši zagovorniki interesov SNPJ. pač pa o.

AGITATORJI NA DELU

Naročnin na Proletarec so poslali:

Anton Jankovič, Cleveland, O.	11
Anton Vikič, Chicago, Ill.	12
Louis Tlakar, Cumberland, Wyo.	5
Anton Suler, Azusa, Kans.	4
Jacob Rozle, Milwaukee, Wis.	4
John Krebel, Cleveland, O.	3
Anton Zornik, Herminie, Pa.	3
Chas. Pogorelec, Chicago, Ill.	3
Andy Berd, Darragh, Pa.	2
John Vitez, Detroit, Mich.	2
Anton Jurca, Detroit, Mich.	2
Frances Zakovšek, No. Chicago,	2
George Starekar, W. Aliquippa, Pa.	2
John Oreshek, Throop, Pa.	2
Frank Zaitz, Chicago, Ill.	1
Lawrence Frank, Barborton, O.	1
Joseph Robich, Yukon, Pa.	1
E. Andolsek, Moundville, W. Va.	1
K. Erzenošnik, Red Lodge, Mont.	1
Andrew Vidrich, Johnstown, Pa.	1
Joseph Lever, Cleveland, O.	1
Anton Zidanšek, Farrell, Pa.	1
John Kohal, Johnstown, Pa.	1
Skupaj	66
Prejeli izkaz	51

bratno. Ker so se te svoje slabosti zavedali, so se trudili prepričati delegacijo, da so samo oni ti isti, ki so v stanju rešiti SNPJ. propada in pred "politiko". Ampak ljudje niso bili ne slepi, ne gluhi.

Konvencije, ki jih imam v teh dopisih v mislih, niso za Mr. X — nikake skrivnosti. Ni pa se še odzval povabilu, da pove svojo storijo.

Po Mr. X — so poslali v mesto blizu Chicaga več dni pred volitvami odbora. Njegova pot na konvencijo je bila zavita v misterijo, toda jaz sem kmalu dobil vpogled v njene skrivnosti. In če Mr. X — misli, da mi lahko zre v obraz, čemu molči? Mene lahko vsakdo doseže, torej se ne more nihče izgovarjati, da me ne more najti ali kaj podobnega.

Čemu je "progressivni blok" imel svojo privatno sejo na večer banketa delegatom in slavnosti 25-letnice SNPJ., za katero mi je bilo namignjeno, da mi ne bo treba ostati pred vratmi? Mar mislite, da bi bil jaz sposoben pasti tako nizko in izostati z največje slavnosti v zgodovini SNPJ.? Mar so me skušali s svojimi triki očrniti pred članstvom? Ni jim uspelo. Jaz sem svoje društvo "Strugglers" počeno zastopal in bi ga ne hotel osramotiti za nobeno ceno.

Ni ni težko dognati, kedo je SNPJ. gradil in kedo je za njene najboljše interese. Ako bi Mr. X šel delati in bi dobil nekaj žuljev na dlani, pa bi kmalu spoznal, kje so tisti, ki res branjijo SNPJ. pred pohlepneži in koristolci.

K zaključku zagotavljam Mr. X in njegovega tovariša, da pišem te dopise jaz in nihče drugi. Čitatelje pa prosim potrpljenja, kajti odgrnil bom zastor, kakor sem rekel.

John "Lindy" Lokar.

John Metelko, O. D.

Prebščemo oči in določimo očala.

6417 St. Clair Ave.,
CLEVELAND, O.

NAŠ NASVET.

Ako veste za list, ki prinaša boljše gradivo kakor "Proletarec", ga naročite.

Pristojajte k
**SLOVENSKI NARODNI
PODPORNI JEDNOTI.**

Naročite si dnevnik

"PROSVETA"

Stane za celo leto \$6.00,
pol leta \$3.00.

Ustanavljajte nova društva.

Deset članov (ic) je treba za novo društvo. Naslov za list in za tajništvo je:

2657 S. LAWDALE AVE.,
CHICAGO, ILL.

"The Milwaukee Leader"

Največji ameriški socialistični dnevnik. — Naročnina: \$6 na leto, \$3 za pol leta, \$1.50 za tri mesece.

Naslov: 526 Juneau Ave.
MILWAUKEE, WIS.

FRANK MIVŠEK

Coal, Coke and Wood.—Gravel.
WAUKEGAN, ILL. Phone 2726

FENCL'S

RESTAVRACIJA IN
KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave.,
Chicago, Ill.

Tel. Crawford 1882

Prijetna in okusna domača jedila.
Cene zmerno. Potrebna točna.

ROYAL BAKERY

SLOVENSKA UNIJSKA
PEKARNA.

ANTON F. ŽAGAR,
lastnik.

1724 S. Sheridan Rd.,
No. Chicago, Ill.

Gospodinj, zahtevajte v trgovinah kruh iz naše pekarnice.

SLOVENCEN PRIPOROČAMO
kavarna MERKUR

3551 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.

(V bližini urada SNPJ in Proletarca.)

FINA KUHNJA IN
POSTREŽBA.

KARL GLASER, lastnik

VINKO ARBANAS

1320 W. 18th St., Chicago, Ill.

Telefon Canal 4340

SLOVENSKO-HRVATSKA
TRGOVINA CVETLIC.

Sveže cvetlice za ples, svadbe,
pogrebe itd.

MLADENIČI - MOŽJE!

Obleka po vaši meri

Mi vam izdelamo obleko ali suknjo, da vam bo pristojala kakor rokavica na roki.

CISTA VOLNA SAMO

Naročite si obleko ali suknjo pri nas.

Delo jamčeno

John Mocnik

6517 St. Clair Avenue

CLEVELAND, OHIO

Če hočete dobre, trpežne harmonike, se obrnite name

Izdelujem jih lično s vrhovno vrstno okrasno celulozo.

Pišite po cenik.

John Mikuš

6607 Edna Ave.,

CLEVELAND, O.

Dr. Andrew Furlan

ZOBOZDRAVNIK
vokal Crawford and
Ogden Ave.

(Ogden Bank Bldg.)
Uradne ure: Od 9. do 12. dop.,
od 1. do 5. popoldne in od 8. do
9. zvečer. Ob sredah od 9. do
12. dop., in od 6. do 9. zvečer.
Tel. Crawford 2593.
Tel. na domu Rockwell 2816.

ALI RABITE PERJE ZA BLAZINE?

Pišite po
vzorce katere
vsekakor prej-
mite. ZA-
STONJ. Ina-
na tudi se
zgotovljene
blazine. Za
popolno zado-
voljstvo jam-
čimo
ALBERT STETZ FEATHER CO.
138 Passaic St., Passaic, N. J.

ANTON ZORNIK

HERMINIE, PA.
Trgovina s mešanimi blagom.
Peči in pralni stroji naše
posebnosti.
Tel. Irwin 2102-R 2.

"NEW LEADER"

angleški socialistični tednik

Izhaja v New Yorku. Naročni-
na \$2 na leto, \$1 na pol leta.
Najboljše urejevanje angleški so-
cialistični list v Ameriki. Mnogo
slovenskih delavcev ga čita.
Naročite si ga tudi vi. Naročni-
no zanj sprejema "Proletarec".

MARTIN BARETINGIO

POGREBNI ZAVOD

324 Broad Street
Tel. 1475 JOHNSTOWN, Pa.

DR. JOHN J. ZAVERTNIK

ZDRAVNIK IN KIRURG.

Urad, 3724 West 26th St.
Stan 2225 So. Ridgeway Ave.,
Chicago, Ill.

Tel. na domu Crawford 8440,
v uradu Crawford 2212-2213.
Uraduje od 2. do 4. pop., in 6.
do 8. zvečer izvenredni sreče in
nedelje.

DR. OTIS M. WALTER

ZDRAVNIK I KIRURG

4002 W. 26th St.,
CHICAGO, ILL.

V uradu od 2. do 4. popoldne
in od 6. do 7:30 zvečer.
TEL.: LAWDALE 4872.
V FRANCES WILLARD
BOLNISNICI
od 9. do 10. dopoldna od torkih,
četrtkih in sobotah.

Victor Navinshek

331 Greeve Street,

CONEMAUGH, PA.

Trgovina društvenih potreb-
ščin kot regalij, prekornanic,
ankov, kap, uniform, itd.
Svilene zastave, slovenske,
hrvatske in ameriške.
Zaloga godbenih instrumen-
tov ter finih

COLUMBIA GRAFONOL

od \$30 do \$250 in slovenskih
ter hrvatskih rekordov.

Moje geslo je:

Zmerne cene in točna postrežba.

Pišite po moj veliki cenik.

Naročila pošiljam v vse kraje
Združenih držav. Za obilna na-
ročila se toplo priporočam.

Ne mihi da mnogo več, pač
pa, da hoče vedeti več.

POTOM BRZOJAVI!

MILLARD STATE BANK

3643-3645 W. 26th St., at Millard Avenue, Chicago, Ill.

pošilja denar v Jugoslavijo brez posebnih stroškov na brzojav, bodisi v dolarjih ali v dinarskih nakazilih. Poslana vsota bo izplačana na poštne uradu v 3. do 5. dne, in to brez obdobja.

Mi smo potrošili mnogo časa in denarja, da smo uvedli ta izredni način pošiljanja denarja popolnoma v vašo korist. Poslužite se ga, in nikoli več ne boste na drugi način pošiljali svojega denarja v stari kraj. Naše brzojavne cene so običajno nižje od poštne cen bodisi katerekoli druge banke.

Za pošiljanje večjih vsot vprašajte za naše posebne cene.

URADNE URE:

V ponedeljek in četrtek od 9. zjutraj do 8. zvečer, v torek, sredo in petek od 9. zjutraj do 5. popoldne; v soboto od 9. zjutraj do 3. popoldne.

AMERIŠKE NEZGODE IN PREISKAVE

Dogodi se požar v tovarni, število delavcev in delavk zgori v plamenih, potem sledi preiskava, ki stane več tisoč, največkrat pet, deset do dvajset tisoč dolarjev. Ko komisija sestavi poročilo, se ga na kratko omeni v listih, original pa gre v arhiv oblasti, kateri spada. Sempatam se kdo oglasi s kritično besedo, in včasih se s takimi slučajni pečajo statističari ter oni, ki žele PREČITI enake nezgode. Dalj preiskava ne sega.

Tu in tam se potopi parnik. Tovarnih največ, ker je nad njimi kontrola najmanj "potrebna". Nedavno se je potopil v jezeru Michigan tovarni parnik Andaste, ki je bil v prometu 37 let. Njegova teža je bila 2,000 ton. Poslednja leta je vozil gramoz iz mesta Grand Haven, Mich., v Chicago. Bil je že skrajno izrabljen, zrel že leta nazaj med staro šaro. Ampak najplava, dokler more! Delavci, ki imajo opravka z ladjami, so se tega parnika bali, in bilo je zelo težko dobiti zanj posadko. Tako je prišel v službo prevažanja gramozov iz Michigana čkaškim stavbniškim kontraktorm. V malih krajih si ljudje ne morejo izbirati dela, pa ga vzamejo tudi na parniku Andaste. Saj je na valovih že 37 let — čemu se bi ravno sedaj potopil?

A se je vendar potopil. Prišla je nevihta, ne ravno silna, a bila je prejaka za staro barko, ki se je lomila pod pritiskom valov in končno zdrnila na dno. Vsi na nji — 25 mož — so utonili. In sedaj preiskujejo. Oblast bi rada dognala, čemu so vladni inspektorji za plovbo izdajali svoj O. K. za parnik Andaste, ko jim je moralo biti vendar jasno, da ni več za sigurno uporabo. "Po toči zvoni je prepozno", pravi pregovor. "Andaste" se je v 37 letih izplačal. Imel je na zadnji plovi 1,900 ton gramozov, kar navedenje ni posebna škoda, ako je šel na dno. Toda kaj pa 25 življenj? Hm, nesreča je bila!

Ni prva te vrste pri tej kompaniji. L. 1924 se je potopil v jezeru Huron njen parnik "Clifton" pod enakimi okoliščinami. 28 mož posadke je utonilo. L. 1910 se je potopil njen parnik Rouse Simmons, istotako v jezeru Michigan, z njim pa je šlo na dno 25 mož.

"Andaste" je bil od vladnih inspektorjev poslednji preiskán 23. aprila to leto. Odobrili so ga za paroplovbo kot običajno. Inspektorji so vedeli, da riskirajo življenja mornarjev s takimi dovoljenji. Toda, če bi protektrali te, se bi zamerali kompaniji, katera je najbrž veliko vplivnejša v velikih pisarnah, kakor pa par ducatov mož, izmed katerih so eni celo "brez stalnega bivališča". Tudi v jezeru ga niso dobili, kajti valovi so jih premetavali semtertja, potem pa so jih vozili še pogrebniški tu in tam, ne da bi vedeli komu ta ali oni spada.

Milwaukeeški socialistični dnevnik "Leader" vprašuje preiskovalno komisijo, ako bo kompanijo ter vladne inspektorje vprašala, če so se brigali za radio naprave na ponesrečeni ladjki in če ne, čemu ne? Nadalje, koliko znaša zavarovalnina parnika "Andaste", ki je bil med mornarji znan pod imenom "stara škatlja" in "past za podgane"? Če se je šlo kompaniji samo zato, da dobi iz te "stare škatlje" vse kar je mogla stisniti iz nje, potem pa se zavarovalnino, s katero bo lahko naročila novo barko — ali je kije pravica, ki se bo pobirala tudi za interese tistih, ki so izginili v temni noči v razburkanih valovih Michiganskega jezera skupaj s "stara škatljo"?

Slika, ki postaja razločnejša

Včasih se kakšno stvar vidi v različnejših potezah, če stojiš od nje v primerni razdalji. To velja posebno za slike. Tudi prošla konvencija SNPJ je taka slika, in čim dalj je od nas, bolj so razločne njene poteze.

Komunistični dnevnik "Radnik" je v uredniškem članku v izdaji z dne 12. marca t. l. pozival članstvo SNPJ, naj se združi proti socializmu v "progresivnem bloku" BREZ RAZLIKE vseh narodnosti.

Ta apel je bil upoštevan. Videli smo skupaj

v enem "bloku" koritaške aspirante, agente, katerim se je izplačalo pripluti v "progresivni pristan" v aeroplanu, videli smo v njemu klerikalce, "narodnjake", "komuniste", "radniške vodje" in podoben material, ki ga je združila čudna manija.

Zahtevali so "nepripravnost", po več mesecih konvencije pa je tudi slepce vidno, da so bili prvaki "progresivnega" bloka skrajno pristranski, ob enem pa tudi potvrdjalci. Pod sladkimi besedami so skrivali svoje namene, ki niso preneli solca. Ne samo to, nego so se tudi drznili pljuniti na spomin človeka, ki je RES MNOGO storil za SNPJ. Dotični, ki so uganjali to politiko, so dobili za vse svoje delo v SNPJ. PLAČO. Eni teh bi radi še več kakor plačo, zato so začeli reševati SNPJ, pod novim praporom "progresivnega bloka". Predno komedijo zaključijo, je upati, da bodo o svojih skrivnostih kaj pojasnili, da ne bo drugim treba opraviti vse to delo.

ŠOLSTVO IN SOCIALIZEM

Socializem ne sega s svojim gibanjem samo v politično življenje, marveč zahteva uvedbo svojih načelov na vseh poljih. Socializem ni le politično gibanje, marveč je tudi kulturno. Ni problema, napram kateremu ne bi socialisti zavzeli svojega stališča, postavili svoje zahteve in jih skušali reševati.

Tudi na polju šolstva so socialisti napravili že dokaj mnogo. Pri nas celo je opažati uspešno delovanje levičarskih učiteljev in profesorjev, marsikateri problem se postavlja in rešuje s povsem socialističnega stališča. V Avstriji je znan socialistični reformator in znanstvenik na polju šolstva sodrug dr. Otto Gloeckel, ki je zlasti v dunajskih šolah uvedel mnogo reform. Tja se hodi učiti cele delegacije učiteljev drugih držav. V dunajskem šolskem svetu so n. pr. nedavno uredili tako šolstvo, da na dunajskih osnovnih šolah ne bodo učenci prejeli nikakih spricvalov več. Isto bodo uvedli tudi na srednjih šolah. Kljub tej navidezni nekontrolni učenčevga napredovanja je s to reformo zasiguran uspeh. Ustanoviteli te reforme so bili prav zdaj pozvani v Ameriko, da tamkaj uvedejo svoj načrt v prakso in da ameriške pedagoge nauče tega.

V Nemčiji imate priznanega pedagoga Otto Ruehleja, markista, ki izdaja svoj pedagoški list in je napisal že mnogo knjig o šolskih problemih ter zlasti o vzgoji delavskega otroka. Njegov delo "Proletarski otrok" je eno redkih takih del v svetovni pedagoški literaturi.

V zadnjih letih so se sicer pomnožile zahteve modernih pedagogov na polju šolstva, a glavne zahteve so bile: splošna šolska obveznost, potem posvetna šola (nič verouka) in v veliki meri koedukacija, to je skupno poučevanje obeh spolov.

Zahteva po splošni šolski obveznosti je v naprednih demokratičnih državah izpolnjena. V Ameriki imamo enotno šolo, splošno šolsko obveznost, čeprav ne na vseh stopnjah šolskega izobraževanja. Zahteva posvetne šole je uresničena v najnaprednejših državah n. pr. v Franciji. V Jugoslaviji so alično hoteli napraviti v novem šolskem zakonu, a so zmagali klerikalci ter je verouk ostal obvezen predmet, le veroučitelj država ne bo plačevala in nastavljala.

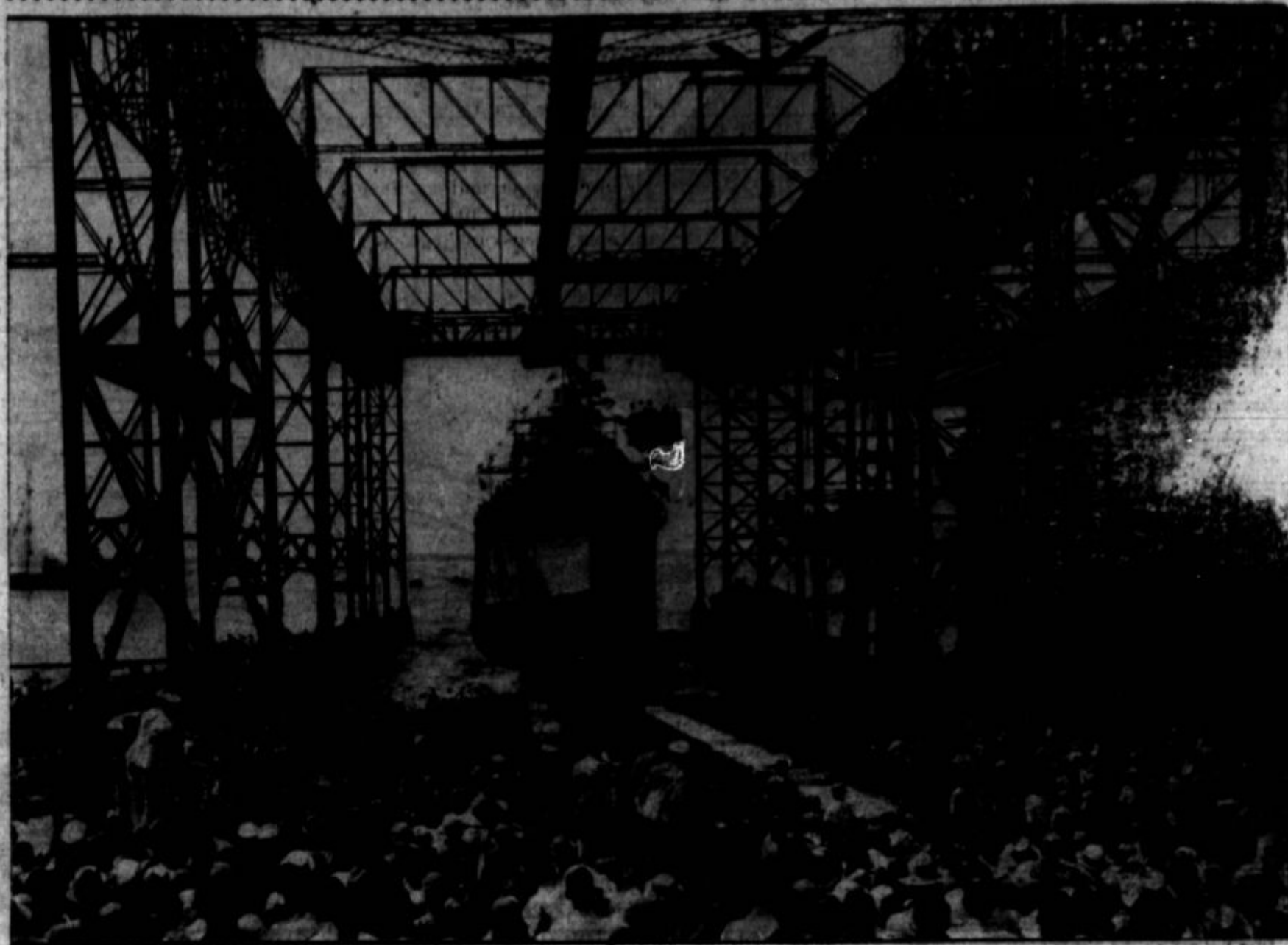
Vsem tem zahtevam se je pridružila še zahteva po enotni šoli, v kolikor gre za prehod z ene stopnje na drugo. To pomeni takšno ureditev šole, da otrok obenem z rastjo lahko neovirano prehaja z ene stopnje na drugo. Ta enotnost je lahko formalna in realna. V socialistični družbi bi imela formalna pravica realna tla. Bilo bi res možno obiskovanje višjih šolskih stopenj. Prav v tem tiči temeljni razloček pri vprašanju enotne šole v sedanjih meščanskih družbi in v socialistični družbi.

V prvi je dana možnost le zmnoženju otrokom iz ljudstva, proletariata in kmetov dovršiti vse stopnje enotne šole, da jih potem meščanska plast družbe izseda; to je ves namen teh šol v tej družbi. Edison in mnogi drugi učenci so izšli iz ljudstva, pripadajo pa valed sistema, ki jim je dajal privilegije, k najhujšim izkoriščevalcem ljudstva. Zakaj meščanska demokracija je pretvorila enotno šolo v sesalno, s katero je vsesala zmnožene elemente z namenom, da jih privleče buržoaziji. Le v okviru socialistične družbe bi vodila enotna šola res do povzdiže splošnega kulturnega nivoja najširših ljudskih plasti.

Šolska obveznost, ki jo zahtevajo napredni meščanski elementi, se tiče le prve stopnje, samo osnovne šole. Obveznost od 17. leta n. pr. in faktično možnost, da vsak brez izjeme lahko nadaljuje svoje študije na univerzi, bi mogla uresničiti le spreobrnjene družbe. Meščanska družba ne more uvesti obveznega pouka od 17. ali 20. leta iz enostavnega razloga, ker so s tem zvezani tako ogromni stroški, da jih nikdar ne more prevesti nase. Uničila bi samo sebe. Prvič: tako visok nivo izobrazbe množice je smrtna obsodba za meščansko družbo; kajti, če bi dosegle množice proletariata in kmetov visoko stopnjo zvestosti, izobrazbe in spoznanja svojih ciljev, bi v najkrajšem času uresničili socializem, da bi se osvobodili izpod jarma izkoriščanja. Splošne temeljite izobrazbe ne more meščanska družba uvesti, ker ta naravnost nasprotuje njenim interesom. Na drugi strani bi jo tudi materialno ne mogla izvesti, ker bi podkopala svojo lastno ekstenzijo. To bi pomenilo: denar ne gre za milijonske armade, marveč za ljudsko izobraževanje. A meščanska družba ni prav nič zainteresirana na tem, da bi dosegli vsi državljani enako stopnjo. Je za ohranitev razredov.

(Konec prihodnjic.)

NOVA KRIŽARKA, KI STANE \$17,000,000

V Newport News, Va., je bila nedavno spuščena v morje nova ameriška križarka "Houston", ki stane ameriške davkoplačevalce sedemdeset milijonov dolarjev. Njena teža je 10.000 ton. Ako pride med to deželo in Anglijo res do sporazuma za omejitve, oziroma prekinjenje oboroževanja na morju, se ceremonije, kakor se je vršila ob priliki izročitve te križarke ameriški vojni mornarici, ne bodo več dogajale, oziroma le redkokdaj, ako zgrade novo v nadomestilo kake zavrnjene ladje.

VŠČIPCI

Ni mogoče brez preprirov.

V Chicagu je nekaj rojakov, ki venomer šinfajo čez "prepir", pri tem pa se sami vsekrizem špetirajo, zabavljajo; se podpisujejo, in se vsi raztogoteni obračajo drug do drugega, kako po vzročitvi še več "prepira". — Mirko.

Po čem so prepričanja?

Novi "blok" bo otvoril štacuno, v kateri se bodo dobila prepričanja po modi, za vsako sezono in vsakemu času. Na deželi boš potem lahko izvel radikalno znamko, pri gospodih iz drugega kraja boš lahko velik Jugoslačen, pri ameriških patriotih pa lojalen sin nove domovine. Na konvenciji SNPJ, se lahko preko noči pretvoris v komunisto, po konvenciji pa si zopet nabavis kako primerno prepričanje, ki pristaja v listnico. — J. P.

Kaj je z novimi slovenskimi listi?

Iščejo se nadaljne številke mesečnika "Doma in Sveta", ki je svoječasno izšel v Chicagu. Dali smo pol letne in celoletne naročnine, pa bi radi vedeli, kaj se je zgodilo s tistim denarjem. — N. N. Waukegan.

Narod se ne rešuje z besedami.

Jugoslovanska Matica v Clevelandu je prišla na svetlo z velikim glasom, nji na čelu pa je stalo število znanih rojakov. Nekaj časa je živela, potem životarila, nato je ni bilo več. Njen blagajnik jo skuša zopet oživeiti. Uspeha mu ne bom nevoščljiv, rečem pa, da ni najboljša taktika, če takole napišeš v odbor nekaj odličnih, uglednih rojakov, kajti imena ne delajo, pa tudi njihove besede so pocene. Še pisma ne moreš poslati z njimi. — Jerry Pengov.

Šlihi, kako trava raste.

Najboljši urednik je Jeričev Janez. Tudi na opero se zastopi. Na prvi strani svojega lista ima sliko stavbe novega opernega gledališča, pod njo pa sledeče besedilo: "To veliko poslopje se pravkar gradi in bo dokončano v dnu na mestu, kjer je stala dose-daj hiša "Chicago Civic Opera". Ubegi papir "Am. Slovenec" mora prenesti res vsako revščino. — F. S., Lincoln St.

Kdo je že bil?

Kdo je že bil tisti fant, radi katerega so pobožne mamiče hodile v farovž nadlegovati "Fathra" da naj vpliva tako in tako, da bodo njihove hčerke varne? In kaj

je potem dotični vzorni mladenič storil? — F. S., Lincoln St.

Kako se izgublja stavke.

V treh stavkah sem bil, ki so trajale vsaka nad leto. Vse smo izgubili, in stotine ljudi se je potem jezilo nad unijo. Veliko se piše o Gastoniji. Komunisti so si napravili mnogo ropota v listih, ali unija tam jim je že diskreditirana in kompanija bo v bodoče še trdnješa kakor poprej. — Ivo Pinevič.

Kaj je nestrankarstvo?

Kaj je strankarstvo, in nestrankarstvo? Najboljši odgovori bodo priobčeni v tej koloni.

Kdo je največ storil za S. N. P. J.?

Če mislite, da Jože Zavertnik, ste v zmoti. V času konvencije SNPJ, sem si nabral nekaj "spominov" iz "Am. Sl." — V štev. z dne 23. maja piše: "Socialistični blok silno agitira in ruje proti Turkcu, bivšemu tajniku SNPJ. Karkoli Turk priporoča, je za nič... Jaz pa pravim uboge sirote na šestindvajseti! Turk je storil kot bivši gl. tajnik več za jednoto, kod bodo kedaj taki, kakor je 'slavni' urednik s šestindvajsete in poleg njega še sam Jože..."

Je najbrž res mnogo storil, kajti drugače ne bi bil tolikokrat pohvaljen v franciškanskem glasilu. On ni edini. — Ivan Trubel.

Yes, "Rev." Černe naj postane častni član SNPJ.

V glasilu "kravje potice", "šusa purila", "s kolom po glavi" in podobnih svetih imen se ust naziljenega gospoda čitam: "Moji članki v 'A. S.' in 'Gladjatorju' so prebili led pri najmočnejših jednotah. Narodna jednota bo biležila to leto nad \$5,000 (dobiček, popust, komišen) pri nakupovanju obveznic. Največ po moji zaslugi. Prejšnja leta, ko so kupovali veliko obveznic, je ta komišen znašal močnejše veliko več. Kam je ta denar šel, ve do glavni uradniki. Ta gospoda je za nos vlekla z rdečo zastavo svoje člane, kakor španskega bi-ka..."

Tako piše "Rev." Černe, sin izpod sinjega Triglava — ampak kako se njegov "šus" vjema z onim, ki ga je izstrelil (glej prejšnji odstavek) njegov kolega po božni Janez Jerič? — Ivan Trubel.

"Najbolj pripoznan dnevnik".

Fajmošter iz Sheboygana piše, da je "Am. Sl." najbolj pripoznan

dnevnik, teden dni prej pa je citiral dve pismi, v katerima se njegova duhovna sobrata pritožujeta nad katoliškimi listi v starem kraju, ker ne priznajo najbolj "priznanega" dnevnika (z izvojevanim delavnikom pet dni v tednu). — Arhivar.

Trgovska razstava v slovenskem Clevelandu.

Prijatelji trgovci in obrtniki, razstave so priporočljive, posebno ako so organizirane z vidika tekme med trgovci za izpopolnjevanje svojih lokalov ter izdelkov. St. Clair in drugi naši trgovski "štriti" rabijo razstave, ki bodo odpravile tisto enoličnost v izločbah in na policah, katero smo navajeni gledati vsa leta "naše trgovine". — J. P.

Politika v 4. distriktu.

Tudi v 4. clevelandskem distriktu se politizira. V ospredju je vprašanje, kako napraviti med Slovenci slovo, in kdo naj bo kandidat slovene liste. Jako ko-eljivo, od vseh plati zamotano, — namreč sloga, kandidatje in take reči. — J. P.

Pri klerikalcih se spodtikajo ob socialistični fond.

"Uredniku" Jeriču ne ugaja, da socialistična stranka zbira sredstva v svoj agitacijski fond. Po njegovem bi smeli "jemati denar iz žepa" samo patri in fratri za katoliške shode, maše, škapulirje, podobice itd., za cerkve, farovže in šole, in pa za avtomobile ter "prezente" v gotovini, da more ta ali oni gospod na obisk v stari kraj, pa če proda 25 kart ali ne. "Znat se mora", pravi Jerič. On zna. — Pika.

Starokrajski Hrvati v Ameriki za starokrajsko politiko.

Hrvatje v Ameriki se združujejo, kakor poročajo listi, v "velikih trumah" v hrvatski Seljački stranki za osvoboditev in zedinjenje domovine Hrvatske. To je med ameriškimi Jugoslavlani menda še najbolj čudna politika. — Čika.

Mihelich, ne se bati!

Če Oelime toži, naj toži! Ni pa treba jokati raditega, češ, izbral je mene za žrtev. Kuj kapital, dokler te kdo na tak način toži. — Pintar.

A. F. of L. z rakovo taktiko.

V bojih komunistične unije v Gastoniji proti bossom so ene delavske organizacije, ki s komunisti ne soglašajo, rajše njihov boj moralno podpre, kakor da bi ga jim omalovaževali, ni pa se rav-nala po tem pravilu eksekutiva A. F. of L. Ona ni za nobeno unijo, če ni absolutno njena, in v

tem je podobna komunistom, ki se istotako ravna po tem pogubnem pravilu. Oboji naglo nazadujejo. — Arhivar.

Nov oder in stari ljudje.

V Slovenskem domu v Pittsburghu imamo nov, lep oder. Imamo tudi nekaj ljudi, ki so vedno bolj stari. Eden teh bo do prihodnje konvencije na drugega, ki je še mlad, skrbno pazil, da kam ne pade (v past morda!). Drugače smo prijatelji, politiziramo in nazivamo drug drugega brat ali sestra. — Cekarica.

Dolg čas.

V neki družbi se je dolgočasila večja skupina ljudi. Mučili so se s pogovorom, in komur ni šlo, je utihnil. Eden se zopet ojunaj: "Ali ste oženjeni?" "Ne," se je glasil odgovor v začetku. Prvi je malo pomislil, in rekel: "Velika škoda. Ravno sem vas mislil se vprašati, kako se počuti vaša žena." To smešnico sem videl v neki reviji in dostikrat tudi v družbi. — Sm.

Ameriška justica v dualni vlogi

(Dolge s prve strani.)

Tudi morilecema "za eksperimentiranje", Leopoldu in Leobu, oba iz bogataških družin, se v jolietški ječi ne godi nič hudega. Kmalu ko sta prišla v zapor, so ga jima "omilili", toda protest je bil prevelik in so ju morali glede komforta približati drugim jetnikom. Ampak na njun zločin se polagoma pozablja. Protestov se potem ne bo bati, če dobita lepše celice, kar pa se tiče njunih služb v ječi, so že sedaj privilegiji. Spodobnejši od njih morajo opravljati težka dela, medtem ko se ona dva zabavata v knjižnicah ali pa pri pisarniških delih.

Citatelji se lahko spominjajo mnogih drugih sličnih slučajev, npr. milionar Harry Thaw, potem Knapp, Esser itd.

Takozvana justica v kapitalistični službi je strogo razredna, sovražna delavstvu, kar prikaže nešteti dokazi. Ob enem protektira one, ki zaslužijo kazen, ne pa njenega varstva.

SLOVENSKA MLADINSKA ŠOLA V CLEVELANDU.

Slovenska mladinska šola, ki jo je pred petimi leti ustanovil direktorij Slov. nar. doma, je začela zopet s ponkom 14. sept. Učiteljici v nji sta Mrs. Antoniette Simić in Mrs. Mary Ivanush. Pouk je slovenski.

Joško Oven: Za Solncem

(Nadaljevanje.)

Človek strme gleda do dela. Neverjetno je, ko vidi vse te fine obraze, grube na oblikah izsekane iz marmornja — kakšna fantazija, kako fino izvršeni detajli — kakšen umetnik je bil ta človek. In če pomisliš, da je bilo to začetkom 13. stoletja, ko je še povsod vladala okorna bizantinska šola.

Od padea rimskega cesarstva pa do začetka 13. stoletja ni bilo ničesar kar bi človek imenoval umetnost. Slikarstvo in še posebej kiparstvo, ki je stalo tako visoko začasa stare Grške in Rima, se po razpadu rimske države popolnoma degeneriralo. V grobi primitivni umetnosti, ki je ostala, prevladuje stroga verska misel. Lepe paganske bogove zamenjajo čudni, okorni kruzifiksi, mesto Diane in Payhe čudni svetniki v dolgih haljah, predolgih rokavih in z velikanskimi svetlimi obroči okrog glav, ki so značili svetost. To je bila stara bizantinska šola, ki je proti koncu postala čisto navadna obrt.

Ali že začetkom 13. stoletja se počaka preobrat. V Pisi Nikola Pisano, v Sieni Ugolino, in še posebej Cimabue v Firenci ter malo pozneje veliki Giotto, začno prepovedati umetnosti, takozvano renesanco, ki je dobila največji razmah v 15.—16. stoletju v Rafaelu, Michelangelu ter da Vinci. Če bi Pisa ne imela drugega ko te dve priizide v katedrali ter krstilnici, bi bilo že to vredno poa.

So pa še druge zanimivosti. Univerza (1493) z renesančnim dvorom, knjižnico ter kipom Galileja. St. Nicolo iz 11. stoletja. St. Paolo z lepo staro fasado iz 12. stoletja. Potem Maria della Spina (1230), krasna marmorna kapela v gotskem slogu. Ima stare palače, ki se spominjajo na nekdanjo slavo Pise, kot Palazzo de Cavalieri z nebroj viteškimi kiparji ter stari republikanskim forumom. Ima tudi muzeje ter botanični vrt. V palači Lafranchi je bival dolgo časa lord Byron. V Pisi se je tudi rodil slavni Galileo Galilei, matematik in astronom. V katedrali kažejo bronasti svečniki, kateri mu je dal idejo o "nihu".

Dovolj o Pisi — naprej v Firence.

V domu umetnosti

Firence, dom umetnosti, rojstni kraj Danteja. Mesto, ki te opevalo tisoče poetov. Mesto slikarjev in kiparjev, ki si jih vzgajilo in so zanesli tvojo slavo po vsem takrat znanem svetu — kolikokrat sem te želel videti!

Sam ne vem, kako bi začel opisavati to mesto. Nameravala sva ostati tam tri dni, ali ostala sva sedem dni in še nisem polovico videl, in kar sem videl, sem ogledal samo površno.

Če hočeš videti in razumeti Firence, moraš ostati tam najmanj tri mesece, to vam bo vsak opisovalac potrdil. Predno nadaljevam bi rad omenil takozvane eskortirane ture, drugače povedano: "potovanja s spremstvom". Zadržanje se prišlo potovanje v modo med premožnejšimi Amerikanci. Različne družbe, posebno še American Express, aranžirajo taka potovanja. Proti plačilu gotove vsote denarja ti dajo vožnjo in razkažejo različne kraje Evrope. Kajpada so kraji in časi potovanja različni. Odvisno je od cene in časa, ki ga imaš potrošiti. Ti ljudje ti razkažejo Pariz z vsemi zanimivostmi v dveh dneh (ako potrebno, tudi v enem), Firence v dveh in Rim v dveh ali treh dneh. Prvič sem tako skupino imel priliko opazovati v galeriji Uffizi v Firenci. Na čelu kakih 30—40 ljudi je vodnik. Stopi v sredo sobe, napolnjene s slikami največjih mojstrov, in takih sob je stotine v Uffizi in v Petti — pokaže eno sliko, mogoče kje v sredi dvorane: "To je Filippo Lippi, model njegove Madone je bila rana to in to, ki je bila njegova ljubica (kar je pa res) in na tej strani je (kar je pa res) značilen po njegovi

vih barvah" — in predno si morejo ti reveži ogledati še samo te dve slike, da ne omenjam desetih drugih, že hiti vodnik v drugo dvorano in kajpada, ostali mu sledijo. Na ta način vidijo v enem dnevu Uffizi, Petti, Belle Arti, Palazzo Vecchio itd. Prehodi jih, ali vidijo jih ne!

Seveda so tudi dobro eskortirane dijaške grupe, ki si vsamejajo čas, kajti ako hočeš od takih potovanj užitek — res kaj videti — je čas absolutno potreben.

Kaj in kako ljudje ogledujejo

Nazaj grede na ladji sem srečal slučajno par ljudi, s katerimi smo jedli pri isti mizi. Pogovor je med drugim nanesel na potovanje. Jaz sem povedal odkrito svoje mnenje o spremstvenih potovanjih, nisem pa vedel, da so ti ljudje z ravno take ture. In še več — spremljevalca — mož in žena — ki sta vodila to skupino kakih 40 ljudi, sta bila zraven. To sem zvedel šele naslednji dan. Ne on ne ona nista znala razen angleščine nobenega drugega jezika, mista imela ni pojma o umetnosti — ko je moja žena omenila, da sva bila osem dni v Rimu — je vzkliznila: "Moj Bog, kaj pa sta počela toliko časa v tistem mestu! Mi smo bili tam samo tri dni in smo vse videli." Pozneje sem izvedel, da so zapravili poldrug dan za avdijenco s papežem.

V Belle Arti sem srečal Amerikanco, prišla je slučajno k nama in vprašala, "Oprostite, kje pa je tu Michelangelov 'David'?" Pokažem ga ji v sredi dvorane. "Hvala", pravi, gre bliže, ogleda si kip, pride nazaj in reče: "To je vse, kar hočem videti v Firenci. V Rimu sem videla pa njegovega 'Mojsesa' in to zadostuje. Sedaj grem še malo kupovati in jutri na vlak." Omenil sem skromno: "Kaj pa druge reči tu v Belle Arti — ko je toliko nagromadene umetnosti —?"

"No, no," pravi, "drugo me ne zanima, ampak o Michelangelovem 'Davidu' sem toliko čitala." Jaz sem šel naprej, ona pa je potegnila svoje ženo na stran ter ji na dolgo in široko razkladala o težkočah in zaprekah, ki jih je imela, predno je mogla videti svetega očeta v Rimu.

So tudi druge stvari, ki jih doživijo človek v Italiji — in ena glavnih je napitnina. Ne bom govoril o hotelih — o teh pozneje — ampak o muzejih in cerkvah. Napitnina in koliko napitnine je tisto prokletstvo, ki te ne zapusti ne za trenutek v tej lepi deželi. Bakšiš je v čarobna beseda, ki odpre vse omare in razveže še tako zavezane jezike. To sem kmalu spoznal.

Moč napitnin

Ko vstopiš v državni muzej (Italija ima tudi mnogo privatnih muzejev in galerij) vidiš na steni velik napis in tudi po dvoje: "Napitnina sprejemati ali dajati je strogo prepovedano. Kršilec se postavno kaznuje."

Seveda ti, ki veruješ v postavbo kakor je pisana, ter v mir in red, potem ko si že plačil visoko vstopnino, hodiš po dvoranih in se čudiš, zakaj je toliko vrat zaklenjenih — toliko lepih omar zaprtih — pa si misliš, najbrž kaj popravljajo.

In čudo, naenkrat zagledaš turista, mogoče so trije, štirje, katerim odklepa čuvaj (katerih je vse polno) vrata, odpira omare, ter jim v živem toskanskem narčju opisuje lepoto razkazanih stvari in zgodovino. Nato zapaziš, da se je po končanem govoru priklonil in stegnil desnico v velikem loku naprej... in sledi — bakšiš! "A-a-a," praviš, "tako, tako!" Pogledaš na steno, kjer se sveti napis: "Napitnina sprejemati ali dajati je strogo prepovedano. Kršilec se postavno kaznuje." Pa se nasmehaš. Bravo! "Kadar si v Rimu bodi Rimljan," pravi pregovor. In kadar se mi je zdelo vredno, pa so

se odprla vrata in odklenile omare. Od nekdanje Firence, latinsko Florentia, je malo znanega. Prvotno je bila predmestje nekdanjega etruskanskega mesta Fiesole (Faesulae). V rimskih časih je radi ugodne lege postala važna postojanka 187 let pr. Kr., ko se je dodelala severna cesta o Rima do Firence.

V preseljevanju narodov je zelo trpela. Huni in Goti so jo skoro popolnoma porušili — in malo znanega je o nji od tedaj pa do l. 1100, ko se je zopet dvignila do velike komercialne sile in pomena. Originalno fevdalno mesto se v trinajstem stoletju osovodi. Tu se tudi začne boj med Gelfi in Ghibelini (plemstvom in meščani), ki je tedaj skozi več stoletij. Od tedaj ima Firence pestro zgodovino, vsa prežeta z boji med meščani in plemstvom, duhovščino in meščani, med Firence in drugimi italijanskimi republikami takratnih časov. Med umori in intrigami pa so prepletena imena, ki so dvignila umetnost ter Firence med prva mesta na svetu.

Ni moj namen opisavati zgodovino teh krajev, prvič, ker je preobširna, in drugič, kjer je to potrebno. Ali kjerkoli se dotika kakšnega važnega predmeta, jo bom opisal.

Cerkve, hrami umetnosti

Zanimivosti Firence se dele v štiri dele: Palače in ulice, ki stojijo kot pred stoletji. Cerkve in samostani, ki so bili okrašeni od največjih tedanjih umetnikov. Muzeji in galerije, katerih je veliko število, ter mostovi in ozidja, ki pričajo o nekdanji slavi.

Prva dva dneva sva porabila za ogled mesta, cerkva in samostanov. Gotovo je bil že kdo izmed vas v pariškem Louvre. Tam je razstavljenih nebroj starih florentincev. Vidiš tam n. pr. Madono z otrokom od Andrea del Sarto, ki jo je prinesel Napoleon iz neke cerkve v Firenci. Lepa slika je, ali oltarška — narajena za posebno cerkev, za poseben oltar, za poseben prostor. Vidiš, gledaš — slika je lepa, toda nekaj ji manjka, to čutiš. To je okolica. Muzej je lep, mnogo slik, toda ta je osamljena. Na oltarju, tam kjer je umetnik delal in si jo zamislil, je doma. Zato sem šel v cerkev, da sem videl dela, ki spadajo tja v njihovo zaledje in okolico.

Prva cerkev, ki sva jo videla, je bila Santa Maria Novella, stara cerkev dominikancev, začeta l. 1278, dograjena 1348. Pr. strane ni bilo, ako bi jo podrobneje opisal. Vsak dan je polna turistov. Zidana je v formi egiptovskega križa ter se deli v glavnim oltarjem v devetnajst kapel. Cerkev, ki izgleda bolj kakor galerija, je napolnjena umetvorov. Od zgodnje Giotove šole freskinstov pa do Vasarija, so nakupčena dela, okusno razdeljena po stenah in oltarjih, tako da lahko čita človek kot iz odprte knjige razvoj italijanskega slikarstva. Oregano, Filippo Lippi, Ghirlandajo, Naldini, Bramante, Ghiberti, Giovanni, Tedesco, Dandini, Veronese, Vasari itd. Zadaž za cerkvijo je takozvani "Zeleni samostan". Proti mali napitnini ti frater razkaže celo reč. Imenu-

je se tako radi zelenih fresk na stenah.

To je najinteresantnejši del. Samostana samega nisem šel gledat, ogledal pa sem si dolge hodnike, dvor in kapele s slovitiimi slikami "bojujoče in zmagovalne cerkve" od Andrea de Firenze (1355).

Na hodniku so freske od Paolo Uccello. (Uccelli — ptici. Imenovali so ga tako radi njegovega talenta za slikanje ptic.) Bil je Giottove učenec. Slike kažejo stvarjenje, potop, Noetovo daritev, Noe v pijanosti itd. Te freske, ki so že zelo obledle, se visoko cenijo radi redkosti Uccellovih slik. Tudi je nekaj slik od Tadeo Gaddia.

(Dalje prihodnjic.)

Profit ne gleda na varnost življenj.

Potop parnika "Andaste" in požar v "Study klubu" v Detroitu.

Parnik "Andaste", ki se je nedavno potopil v jezeru Michigan blizu mesta Grand Haven, Mich., bi moral biti že davno zavržen. Služil je tovrstnemu prometu 37 let. Bil je že tako izrabljen, da je bilo zanj le težko dobiti moštvo, ker je vsako vedel, da tvega na njem svoje življenje. Vseh 25 moštvo posadke je utonilo. Če bi bil vladni inspektor res ljudski služabnik, bi rekel kompaniji, "s to ladjo vam ni več dovoljeno prevažati karkoli", pa bi jo kompanija morala zavreči in 25 krepkih, zdravih ljudi, ne bi storilo smrti v valovih.

V Detroitu se je v resortu Study Club dogodil požar. Obiskovalca ga je baje boljše družba. Prostor je bil mikaven, toda past za ljudi v slučaju požara. Ko ga je neko noč iz kuhinje objel ogenj, so se stenske dekoracije naglo užeale. Edini izhod so zaprli plameni. Sedemnajst oseb je zgorelo, sto drugih je več ali manj obžganih, in mnogi so dobili druge poškodbe v paniki. Mestni inspektorji, ki pazijo na varnost v takih lokalih, so mižali, namesto da bi gospodarju pojašnili, da mora svoje gostilne preurediti tako in tako, kakor določa glede izhodov in varnosti pred požari mestna ordinanca. Ampak profit vse preslepi in inspektorje malo "pomaga", pa pregledajo, kar bi morali videti. Še vse huje je njihova slepota, kadar pregledujejo tovarne in rudnike.

DIVJANJE LINČARSKÉ DRHALI V SEVERNI CAROLINI.

(Nadaljevanje s l. strani.)

Ostalo na stavki, so se preselili v posebne šotore. Ameriški svet je postal na ta boj med radikalno unijo in kompanijo v reakcionarni, fevdalno misleči N. Carolini pozoren šele, ko je bil ustrelen gaščanski policijski načelnik. Šel je glasom prič k šotorom stavkarjev, toda stavkarske straže so otvorile nanj ogenj ter ga ubile. Kako je bil umor v resnici storjen, kdo je zanj kriv ali nekriv, se obravnava pred sodiščem v Charlotte.

Plača tekstilnih delavcev v Gastoniji je od \$9 do \$30 na teden, toda slednji prejajo le visoko kvalificirani delavci. Večina dobivajo od \$9 do \$15 tedensko. Kako nizka je njihova plača, pove to, da dobiva vsak delavec povprečno nekaj centov manj kot \$14 na teden.

Obrambo obtoženih stavkarjev in agitatorjev vodi International Labor Defense.

Sedma redna konvencija J.P.Z. "Sloga"

V nedeljo 15. septembra je bilo v Hrvaškem domu v Sheboyganu zelo živahno. Vršila se je v njemu predkonvencijni prireditev J. P. Z. Sloga, ki je naslednji dan otvorila svoje sedmo redno konvencijo. Udeležba je bila obilna, razpoloženje pa kakor je običajno na konvencijah priredbah. V imenu sheboyganskih društev JPZS, je pozdravil udeležence Fr. Sepeh, v imenu mladine pa J. Stiglic. Od gl. odbora je govoril predsednik JPZS, Victor Petek, potem pa je sledil koncert Svetozarja Banoveca.

Na konvenciji je bilo 36 delegatov in 8 gl. odbornikov. Za predsednika zborovanja je bil izvoljen John Ermenec, za podpredsednika Joe Vidmar, zapisničarja pa sta bila Polihnik in Novak. Dnevne članove konvencije so bile osem dolarjev.

Razprava o pravilih je bila večinoma prav živahna, in tudi načelno izjavo se je pretresalo ter temeljito razpravljalo. O važnejših sklepih, resolucijah in volitvah glavnega odbora več prihodnjic.

DOPISI

RAZSTAVA SLOVENSKE TRGOVINE IN OBRTI V S. N. D. V CLEVELANDU.

Cleveland, O. — V Slovenskem narodnem domu na St. Clair Ave. je bila otvorjena dne 25. sept. velika razstava St. Clairse trgovske zveze, v kateri so večinoma Slovenci. Razstava bo trajala do 1. oktobra. Koristila bo trgovini tega okrožja in ji pomagala pri izpolnjevanju, ob enem bo prinesla mnogo najemnin ne Slov. nar. domu.

Razstavljena je različna roba v posebnih stojnicah, ki so si jih dali postaviti posamezni trgovci in družbe. Mnogi teh, ki so zastopani tu, so znani čitateljem tega lista, bodisi iz oglašev, ali pa iz njihovega nam naklonjenega delovanja.

Vidite npr. Fr. Černeta, ki je posestnik največje slovenske zlatarske firme v Clevelandu, in vidi deli boste njegovega sedanjega knjigovodje Ludvika Medveška, ki se razume tudi za prodajo. Kdor se mu priporoči, ga bo kar on postregel. Znan vam je naš fotograf Bukovnik, ki je artist v svojem poslu. Obiščite ga na razstavi.

No, tudi brez Grdine ničesar ne mine, pa naj bo pogreb, krstija, vera ali politika. Tukaj je zastopana s pohištvom, železnino itd. Anton Mervar se peča z našim narodnim instrumentom harmoniko. Ima jih vseh vrst, poleg tudi druge muzikalije. Erazm Gorše, prodajalec živalnih strojev, je na mestu. Marn Dry Cleaning, potem North American Bank, trgovca B. B. Lewstiga, Double Eagle Bottling ali Potokarjev ginger beer ter še mnogo drugega vidite na tej razstavi.

Za zabavo skrbi vodil šov, dobe se tudi "prezenti" in nekdo dobi avto. Računa se, da pristi to razstavo tisoče rojakov in tudi drugih ljudi. — F. Barbich.

WAUKEGANSKI DELEGATJE KONVENCIJE J. P. Z.

Waukegan, Ill. — Na konferenci JSZ, 29. sept. ob 9. dopoldne v S. N. D. bosta zastopala klub št. 45 JSZ, Martin Judnich in Rudolf Skala; Slov. nar. čitalnico bosta zastopala Anna Mahnich in Paul Peklay, druž. "Sloga" št. 14, SNPJ John Mahnich. Izobraževalni-dramski odsek S. N. D. pa Frank Pire in Anton Turšič.

DESETLETNICA SLOVENSKEGA DOMA V COLLINWOODU.

V soboto in nedeljo 21.—22. sept. je praznovan Slovenski dom v Collinwoodu, čigar poslopje je na Holmes Ave., svojo desetletnico z obširnimi sporedom. Ob tej priliki je izdal spominsko knjigo, v kateri je opis zgodovine doma. Ostali prostor pa zavzemajo oglašji.

ALI VESTE?

Najboljši jugoslovanski socialistični list je "Proletarec". Prilaga članke, razprave in pregled delavskega gibanja po svetu ter dopise aktivnosti v naših naselbinah na polju socialističnega in kulturnega dela. Naročite se nanj!

JOŠKO OVEN

BO PREDAVAL O SVOJIM VTIŠIH S POTOVA
NJA PO EVROPI PO SEJI
KLUBA ŠT. 1 V PETER
27. SEPT. V DVORANI
SNPJ. VSTOP VSAKEMU
PROST.

SREČNA MATI

"Moj sin je sedaj popolnoma dobrega zdravja. On z veseljem je vse, kar se mu pripravi, ter se zelo zanima bodisi za delo ali igre, in tako je moja skrb izginila."

TRINERJEVO GRENKO VINO

pa je podlaga tej veliki spremembi, nam je nedavno pisala neka mati. Tak uspehi so seveda naravni, kajti Trinerjevo grenko vino odstrani vse nepotrebne snovi iz vašega sistema, hitro očista prebavo in povrne zdrav dober tek do jedi. Vzemite ga pol ure pred vsako jedjo. V vseh lekarnah, brezplačno poskušajte dobiti od Jos. Triner Co., 1333 S. Ashland Ave. Chicago, Ill.

KUPON ZA BREZPLAČNI VZOREC

Ime _____
Ulica _____
Mesto, država _____

JUGOSLOVANSKO Stavbinsko in Posojilno Društvo V CHICAGO, ILL.

naznanja jugoslovanskemu delavstvu izdajo

44. SERIJE DELNIC DNE 4. OKTOBRA 1929.

Delnice si lahko nabavite na rednih sejah društva vsak petek zvečer v prostorih S. N. P. J. ali pa v uradu tajnika.

Kadar kupujete hišo, se obrnite na posojilo na Jugoslovansko stavbinsko in posojilno društvo.

JOSEPH STEBLAY, RICHARD J. ZAVERTNIK, tajnik. odvetnik.

2552 SO. CENTRAL PARK AVENUE
Tel.: Crawford 8200.

VELIKO ŠTEVILO POTNIKOV

ki so letos potovali v Evropo in kupili vožnje listke pri nas je priča o naši točni potrebi.

Za božični izlet v staro domovino že sedaj prejemo predurjeme. MI PRODAJAMO PAROBRODNE LISTKE ZA VSE PAROBRODNE DRUŽBE.

Izvršujemo listine za izjave, prošnje za deklaracije o zakonitem povratku nazaj, prošnje za potne liste in dovoljenje za povratek v Ameriko in vse druge legalne dokumente.

PREPRIČAJTE SE

kako koristno za vas je, če pošljete denar z našim posredovanjem.

DENAR POŠILJAMO RAZEN V VAŠO DOMOVINO TUDI V VSE OSTALE DELE SVETA—POTOM POŠTE IN BRZOJAVO—V INOZEMSKI VALUTI ALI PA V DOLARJIH. HITRA POSTREŽBA, NIZKE CENE.

KASPAR AMERICAN STATE BANK
1900 BLUE ISLAND AVE. CHICAGO, ILL.

HANS KIRCHSTEIGER:

Pod spovednim pečatom

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadalje vanje.)

Na srečo sta prihitela dva redarstvena stražnika. S kratkimi besedami jima je dopovedal mehi, da imata blaznega duhovnika v kočiji. Prvi stražnik je skočil na konja, drugi je razgalil ljudi, in nekoliko minut pozneje je izginil voz za samostanskimi durmi, ki so se takoj zaprle.

Upehani župnik sedi že zopet v svoji ječi, dočim piše stražnik četrtinko samostanskega vina, ki mu ga je prinesel kletničar v sobo za razgovorjanje.

Zvečer pa so časopisi poučili ljudi, ki bi bili malone storiši zakonito zabranjeno dejanje, ko so hoteli osvoboditi škofovega jetnika, da niso imeli prav. Liberalni "Večerni list" je obširno poročal o globokem padcu župnika, ki je dal v Gospojni po tihotapekemu jezuitu razbiti liberalen shod, socialno-demokratski "Ljudski glas" je pa objavil dolge zapise grehov hudobnega farja v rubriki "Zopet eden".

Samo klerikalni "Križni list" je storil najbolje, kar je mogel in kar je storil v vsakem takem slučaju: Molčal je. Ko je škof zvečer čital časopise, se je moral glasno smejati. Kaj takega še ni doživel. Vsi "proticerkveni" listi ga hvalijo. In za to čudno hvalo mora biti hvaležen odstavljene župniku. To brezbožno časopise je torej le še boljše nego nezvesti duhovnik.

XXV.

V Gospojni ljudje še vedno niso hoteli verjeti, da je odstavljen njih ljubljani župnik. Saj je bil tako marljiv in dober gospod! Zlasti ubogi, bolniki in šolski otroci so imeli dosti razloga za tožbo radi njegove odsotnosti. In da ga sedaj ne bi bilo nikoli več?

Res ni prišel več. Zadnje nedeljo je prečital gospod Gros, ki je bil že imenovan za župniškega provizorja, škofovo odstavljeno razpisičico, ter je opominjal ihtečo občino prav medeno, naj pridno moli za ljubega dušnega pastirja.

Ali že popoldan so se razširjale čudne govorice o odstavljenem od hiše do hiše, ne da bi se poznal vir, iz katerega so prišle. Sepetalo se je o težkih grehah župnika, o njegovih tajnih otrocih in vse slabše povesti je skrivnostno potrdil cerkovnik. Delal se je, kakor da vse, ali da noče govoriti nič slabega o duhovniku. Vzdihoval je in zavijal oči. Odkar je bil gotov, da se stari župnik ne vrne več, se je čvrsto držal mlinarja, ki je moral porabiti vse, da bi dobil Avgust dobro župnijo. Ta pa je ostal previdno v ozadju in je prepustil očetu ter njegovemu dobremu prijatelju, cerkovniku, da pripravi polje zanj. Kvečjemu je dvignil ramena kvišku, ako se je govorilo o starem župniku in je dejal: "Smo pač vsi grešni ljudje."

Tako je izgubil grešnik polagoma svoje največje bogastvo v Gospojni: Čast pred občino in prijeten spomin. Na vse, kar je tukaj storil dobrega, je padla alana, ki je uničila najlepše sčedro njegovega dela. Ali potem ni vpraševal ošabni župnijski provizor, ako le postane župnik, stori vse še boljše nego njegov predhodnik.

Toda moralni škodi se je pridružila tudi gnotna. Vse v župnišču je bilo Hecogovo imetje. Vao opravo, konje, krave, krmo in vse nove poljedelske stroje, skratka vse v hiši in v gospodarstvu je kupil on. Ko je bil imenovan za župnika, ni zapustil prejšnji gospodar niti žeblija v steni. Seveda je bil še mnogo dolžan hranilnici, pa svoji sestri in kuharici Lenki. Dolej je odplačal samo en del hranilniškega dolga, ostale dohodke pa je porabil za ustanovitev ubožnice.

Dolej je bilo seveda lepo za gospoda Grosa. Prav krasno je živel kot upravitelj od župnikove lasti. Vozil se je v njegovimi konji in z njegovim vozom, prodajal je mleko od župniških krav, kuril je v mlin in prost vseh posvetnih skrbí se je lahko popolnoma namenil svojemu poklicu. Sedaj pa je prišel od škofovega konzistorija nalog, naj se proda župnikovo imetje, od kupnine naj se poplača njegove dolgove, ostanek pa naj se pošlje samostanu bosih bratov, da se tam poplača hranbene troške.

To je bila sitna reč. Toda skrbni oče župniškega provizorja je znal pomagati. Pokupil je kar sam vse za ceno, ki ni iznašala niti polovice precejšne vrednosti.

Prišli so pač tudi drugi kupci, toda te je znal tako obdelati, da so se preplašili in opustili vsak nakup. Z izkupičkom se je ravno lahko poravnalo terjatev hranilnice: župnikova sestra in Lenka sta ostali praznih rok.

Zato pa je dobil mlinar za naravnost smešno ceno vse fundus instructus ter je svečano izjavil, da daruje vse svojemu ljubemu Gustlu, ako postane župnik v Gospojni.

Lenka je bila sedaj ravnotako siromašna, kakor takrat, ko jo je bil mladi kaplan potegnil iz vode. Ne, še vse siromašnejša je bila. Takrat je imela še svojo mladost, lahko je delala in si zaslužila kruh. Sedaj pa ni mogla s svojo leseno nogo niti beračiti. Samo vsako noč je s težkim trdom prikrivala na grob svojega otroka, iz katerega bi bila najraje s prsti izgrabila kamen, ki ga je bil bogotni oče postavil na gomilo.

Taka oseba bi bila samo breme za občino. Zato je prečastiti gospod župnijski provizor predlagal na prvi seji ubožniškega sveta, naj se jo iztekmuje več višji duhovniški obzir, pred vsem ne iz občine, v katero ni pristojna. Tega predloga mu ni narekala neumiljenost,

škofova zapoved, ki je zahtevala, naj se čimprej odstrani oseba, ki je zapeljala župnika, iz kraja, kjer je povzročila toliko pohujšanja.

Gospod župnijski provizor je dobro vedel, da se je škof motil. Toda v času, ko bi bil sam rad postal župnik, se ni smel pokazati nepokornega pred svojim škofom.

Ozirati se je moral pa tudi na svojega grešnega očeta. On, duhovnik, mora rešiti dušo očeta, katerega spominja navzočnost sogrešnice vedno na njegovo nekdanjo ljubezen. Zato je bil tudi svetemu spominu pokojne matere dolžan, da od strani to osebo, ker sicer bi lahko oče zaradi žive pozabil na mrtvo.

Udije ubožnega sveta, ki so bili izvoljeni še v času odstavljene župnika, so pač menili, da bi bilo prav, ako bi se pustilo staro Lenko še do smrti v ubožnici, katero je bil ustanovil župnik.

V takih razmerah je moral provizor predložiti škofu nalog in znal je tako uspešno govoriti o pokorščini, katero so kristjani dolžni škofu kot namestniku božjemu, da je ubožniški svet soglasno priporočil občinskemu odboru izgon.

Ako je ne bi bil kaplan pred 27. leti potegnil iz vode, ne bi bila Lenka sedaj obojena na smrt od lakote. Ali naj, sedaj dokonča, v čemur jo je bil takrat preprečil mladi duhovnik? Morda bi dobila tedaj grob poleg svojega otroka, od katerega se ni mogla ločiti.

Ali tega ni smela storiti. To je takrat obljubila kaplanu in če je tudi že davno, hoče vendar ostati zvesta obljubi.

Kako dobro se je še spominjala na njegovo resno svarilo tam zunaj pri spovedi!

Ne, tega ne bode storila. Stari Bog, o katerem je tolikokrat pridil župnik tam v cerkvi, živi vendar še in je ne zapusti. Četudi ne hodi več v cerkev, odkar se propoveduje tam namesto o Bogu, le o njegovih namestnikih, o tistih namestnikih, ki so jo izgnali iz župnišča, ki so jo ogledovali za njen zaslužek, ki so gotovo spravili tudi dobrega župnika v nesrečo in ki so poglani njenega otroka v smrt!

Poiškala boče še enkrat isto pot, katero ji je bil v nesreči pokazal kaplan — k župnikovi sestri.

Tovariši njene revščine so zbrali svoje beraške novčice, da so ji mogli darovati denar za pot. Sedaj se je pokazala nova župnikova železnica res kot sveto delo. Peč ne bi bila mogla iti zopet na pot kakor takrat. Edina noga ji je služila komaj do kolodvora, ker se v zadnji hladni noči ni mogla ločiti od groba, nad katerim ne bode mogla nikoli več moliti. Napol zmrmnjena se je zjutraj vrnila s pokopališča v ubožnico.

Bila je prav čudna procesija, ki se je pomikala od ubožnice polagoma proti kolodvoru. Pač niso nosili križa spredaj, ali vseh štirinajst Lenkinih spremljevalcev je nosilo križ ubožstva ali bolezní v srcu.

Po zraku niso vihrale ponosne zastave, ali Bog je gotovo z veseljem gledal iz nebes na to kopicco bede. Sveti novčiči, ki so jih reveži nabrali med seboj, da so mogli plačati vozni listek za Lenko, so veljali njemu gotovo več nego milijoni, ki jih je nabral škof za kakšno cerkev srca Jezusovega.

Roke štirinajstih starih, potrtih siromakov ne bi bile spravile odhajajoče tovarišice v železniški voz; ali dva čvrsta sprevodnika sta jo lahko in prijetno dvignila. In bila sta dva cerkvi sovražna socialna demokrata, ki sta vzela od cerkve zavrženo nekdanjo župnikovo kuharico pod svoje okrilje.

Zalostna, kakor da se vrača od pogreba, je lezla mala družba zopet na hrib. "Vidite, župnik je vedno dejal, da se vidimo zopet v nebesih. In našo Lenko najdemo gotovo tam. Ako ona ne pride tja, tedaj tudi nobenega duhovnika ne bode gor." S temi besedami je tolažila slepa Cenkova svojo suščavo spremljevalko.

To posebno hvalo je gotovo največ povzročila košara, v kateri je Lenka prej dan na dan prišla jedila iz župnišča v ubožnico.

Mlinar je kupil sicer za svojega duhovnega gospoda sina vso opravo župnišča prav potenci; ali to košaro je gotovo popolnoma prezel. V ubožnici je pač nihče več ni videl.

Lenka se ni bila na cilju, kjer jo je imela župnikova sestra ljubeznivo sprejeti, ko je že došlo v škofovo konzistorialno pisarno obširno pismo gospojinskega župniškega urada. Preponižno je poročalo, da je srečno odstranjena oseba, ki je povzročila v župniji toliko nesreče in koliko se je trudil preponižno podpisani župni provizor, da je še vedno nepokorna občina izvršila pravični ukaz prečastitega škofovega konzistorija. Ali z božjo pomočjo upa provizor, da pridobi še v dobi svoje provizure zapeljano občino s previdnostjo in resnostjo, največ pa z dobrim primerom, za koristi svete cerkve, da se tedaj lahko učinkne vrednejšemu nasledniku.

Kmalu je prišlo več starejših duhovnikov v Gospojno, da bi si ogledali župnijo, preden prosijo za njo. Vsem je ugajalo lepo župnišče in vzorno gospodarstvo. Skoraj vse pa je zastrašila ogromna svota, katero je zahteval mlinar kot lastnik za fundus. Tirjal je več kakor trikrat toliko, kolikor je bil plačal za vse.

Tako je postalo že mnogo tekmecev prečastitega gospoda sina nekdajšnjih; in če bi vendar kdo drugi dobil župnijo, bi imel mlinar vendar osem do deset tisoč forintov dobička.

(Dalje prihodnjič.)

AFORIZEM.

Kar so skebje v stavkah, to so špijoni in provokatorji v delavskih organizacijah. Toda špijonov in provokatorjev se je lahko ubraniti, če se vodi v organizaciji trezna politika, če v nji odločuje razum, ne pa strasti fanatizma, sentiment in instinkti podiranja.

Adam Milkovič:

MR. SUHY, LADY SUHY IN OPICA COCI NA OBISKU V RIBNICI

I. Čez Ocean.

Jakob Suhadolnik, nazvan v Ameriki mister James Suhy, je bil pravzaprav debel sila debel človek. Nekoč je sklenil, da gre pogledat, kako je kaj v deželi Kranjski, saj je ni videl že dolgih dvanajset let; žena pa še nikoli.

Lepo solnčno jutro je bilo, ko je zagodral domači avto; gospod in gospa Suhadolnik sta odhajala.

Sredi poto do pristana pa je začutila gospa Mary, da jo je nekaj včepnilo.

"My God," je raztegnila obraz, "kaj pa vendar misliš James? Cocija tega nagajivega si vzeli!"

"Hočem ga pokazati," je dejal Jakob Suhadolnik ponosno in se nasmejal nagajivi opici, ki se je igrala z nogo nejevoljne gospe Mice. "A kaj vendar porečejo Tvoji rojaki!" je še hotela vedeti ona.

"Nič," je pihnil Jakob dim dišave smotke, "kaj takega Ribničan še niso videli." Pa je bil Cocij res pametna opica. Vsako popoldne je pasel po dvoršču gosi in kokoši, za malico pa si je skrivaj privoščil kakšnega neumnega piščanca. Bil je Cocij vedno dostojno obložen. Nosal je skratno oblačilec ob nedeljah pa so mu obešili krog vratu še bel ovratnik in dolgo samozaveznico. Pri vsem prizadevanju gospoda Suhadolnika da bi Cocija čimbolj počlovečil, pa je ostala opici vendar še prirojena lastnost: neposustojanje tuje lastnine in pa, kadar je bil jezen, je rad kazal ljudem jezik.

Tistikrat Cocij ni vedel kam ga vodi gospodarjeva pot. Igral se je v vozu in zadovoljno presteval luknjice na čevlju gospe Mice. Ko so izstopili, pa je ostal desni čevljev v Cocijevih rokah, in gospa Mica je morala stati toliko časa na eni nogi, da se je opici zljubilo izpustiti čevlje, ki sta ga mister James in sofer vlekle k sebi.

"Damn it!" je zaropotala lady Mary, "prvo budalost nam je že naredil." Pa so ji brž nataknil čevlje, Cocij pa je bil tako vesel, da je kar hitro prešel gube na svojem novem oblačilu. Sam mister James mu jih je bil kupil in mu jih dal prikriti z debelim motvozom; zakaj Cocij je vedno za gube tudi vlekel, kadar jih je presteval.

Tisto popoldne so že udobno sedeli na parniku. Mister James je čital, lady Mary je obendovala morje, Cocij je žvečil sir, ki ga je sproti kradel iz gospodarjevega žepa. O, prav dobro so se imeli med vožnjo. Tudi Cocij je še dokaj človeško motril svoje dvonoge obendovalce, ki so se vrstili krog njega, mu prinašali pomaranče in drugega sadja. Le enkrat se je izpozabil. Prav po moštarsko je zajahal neko damo krog vratu, ji snel raz glavo klobuček in z njim na svoji glavi pribežal h gospodarju. Mister James je na parniku kmalu zaslovel. Tudi gospe so obendovali; bila je vsa blažena, saj tolikih poklonov kakor takrat radi opice še ni bila deležna.

"Vidiš," je šepnil James k njej, "slavna sva postala, kaj bo šele v Ribnici! Tam bodo na kolena padali pred nami."

Ko so na večer legli k počitku, je gospa Mica zadovoljna odložila kavičnaste, z zrakov napolnjene prsi in sladko zaspala. Bila je lady Mary prepirano suha ženska, pa je James Suhy hotel, da nosi umetne prsi, da si Ribničani ne bodo jezikov brusili ob njene kosti. Cocij to noč ni mogel spati. Preveč je bil novega videl čez dan, pa je uporabil noč, da je vse še enkrat dober premislil. Zunaj je bila jasna noč. James Suhy je bil odprl okno, da bi se navžil tekonočnega svežega zraka. Ko je Cocij vse dnevne novosti dobro prežvečil, je vstal in lazil po tleh. Po nerodnosti je zadel ob napihnjeno, okroglo stvar gospe Mice, ki se je skotalila na tla in prav lepo odskočila. Kakor nalašč! si je mislil Cocij in še enkrat natančneje in bližje pogledal to poskočno igračo. Zgrabil jo je, jo dvignil in treščil ob tla. Potem jo je prijel še večkrat

in jo metal ob tla z vedno večjim ognjem, saj je tako lepo odskakovala. Pa je enkrat vrgeč preveč in je poskočna igrača skočila skozi odprta okna na krov. Cocij je malo pomislil, potem zlezel za njo in na krovu nadaljeval započeto delo, saj je bilo tu mnogo več prostora, kar je menda opazila tudi rdeča bomba, ki je odskakovala preko kablin in enkrat celo preko dimnika. Cocij se je podil za njo z vso divjostjo toliko časa, da ga je ujezila. Skočila mu je bila v glavo, pa ji je Cocij to predzrosti kmalu poplašal. Zasadil je vanjo zobe in ugriznil. Sčasoma je zasumelo in se žalostno sesedlo, Cocij se je sicer tudi sesedel, a pomagalo ni nič.

Zjutraj, ko je mister James vstal, je s strahom ugotovil, da ni opice. Trenutek kasneje je ugotovila gospa Mica, da tudi njenih prsi ni. Mister James je odhitel na krov. Z velikim veseljem mu je prišel naproti Cocij. "Kje imaš —?" je skoro zavpil nad njim Jakob Suhadolnik, natančneje ni hotel vprašati v strahu, da ne bi čili drugi. Cocij ni odgovoril. Postavil se je na roke, potem na noge in tekla za bičnim tečim gospodarjem. Pometala so ravno pometali krov, ko je mister James izlekel iz smeti prsi svoje žene, jih stisnil k sebi in jadrno odhitel.

Coci je bil tisti dan deležen postenege plačila. Da bi se maščeval, si je ves dan obračal ovratnik in odrgal dva najsvetlejša gumba na svojem oblačilu. II. Čez mejo stare domovine. Po dolgi vožnji, so dospeli mister James Suhy, lady Mary in opica Cocij na mejo stare domovine. Kontrolni organi so nataknil očala ter stikali po listinah in

priljagi. Cocij, ki je bil obložen v modro obleko a čepico na glavi je sedel stisnaje v kot, menda je spal.

"A-a-a," je zategnil preglednik in si popravil očala, "kdo pa je to?"

"To" se je nasmejala lady Mary, "to je pa naš mali Cocij."

"Ima listine v redu?" se je zanimal radovedni mož, meneč da je človek.

"Listine?" se je naamejal Jakob, "kaj morajo taki tudi imeti listine?"

"Jasno."

"Izvolite ga torej vprašati," je velel mister James.

Službojoč je dregnil zaspanca v rebra, takrat pa — hop! Cocij se razkačen zažene v nesramneža in mu pri priči odrga najsvetlejši gumb. Komaj so ga ukrotili. Pa si je bil Cocij prav dobro zapomnil obleko tega nesramneža in je v Ljubljani pokazal skozi okno samemu postajenačelniku dolg jezik, meneč, da je pravemu izkazal še zdejno čast.

Poslušno je sopihal mlapon in nadaljeval pot mimo belih cerkva, zelenih gozdov in vasi, ki so bile posejane v zelenice livade kakor belo-rdeče rože. Mister James je razširil prsi.

"Vidiš, draga Mary, kako krasna je moja domovina." Lady

Mary je žejno arkala to lepoto v prirodi: nevajeno dušo in se binženo smehljala. Cocij si je med tem ovijal krog glave predelgo samozaveznico in kazal radovednim sopotnikom jezik. Drugih sitnosti ni delal; le enkrat ko je peskočil na svetli sprevodnikov gumb in zgrešil cilj, je obvisel mladi gospodični v naročju in jo kar hitro parkrat obiznil.

"My god," je zaropotala lady Mary, "kaj pa vendar misliš?"

Ko je Cocij začutil, da mu je nekaj trdega padlo po hrbtu je jezen skočil na tla, se oklenil prvokmetice okoli noge, splezal viš in se skril pod njenim širokim krilom.

"Križ božji se je otesala ženiča po ribniško, pa ne da me poznata tament!"

Ves rdeč je segel gospod Jakob ženiči pod krilo, zgrabil Cocija za nogo in ga vlekel iz koeljivega skrivališča.

"Ti spak ti grdi," se je jezila kmetica in se previdno odmikala. "Zena, odkod pa ste vi?" je vprašal mister Suhy.

"I, iz Ribnice sem," je zapela ona.

"Kaj me ne poznate? Jaz sem Suhadolnikov Jakob..."

"Glej ga vraga, saj menda res za božjo voljo odkod pa ti?"

"Iz Amerike," je hladno odvrnil mister James in si užaljen, da ga babnica tiče, popravi ovratnik, ko je bil vendar pravil svoji ženi, s kako častjo si bodo lomili hrbte pred njim.

Dalje prihodnjič.

NAJVEČJA SLOVANSKA TISKARNA V AMERIKI

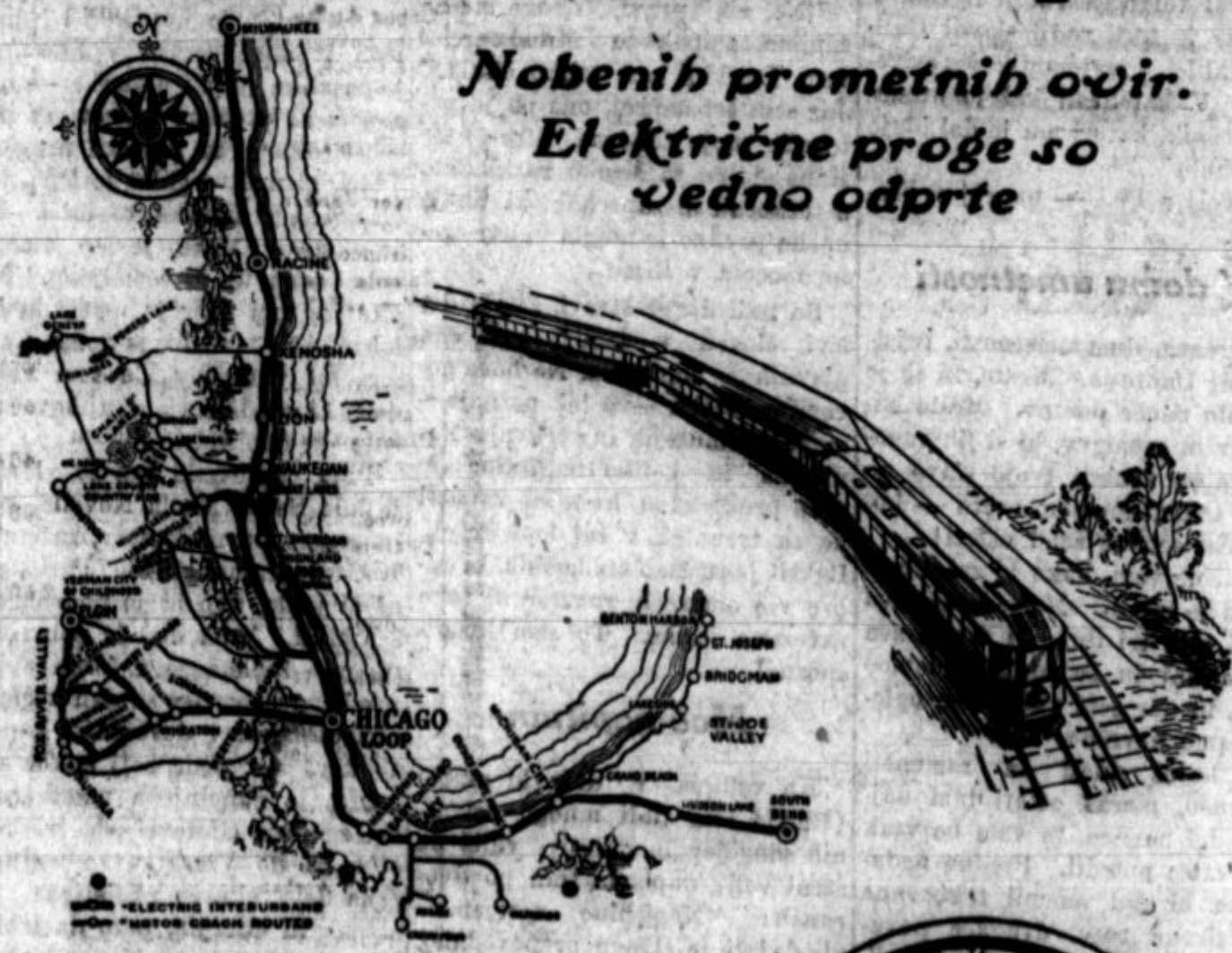
JE

NARODNA TISKARNA

2142-2150 BLUE ISLAND AVENUE
CHICAGO, ILL.

Mi tiskamo v Slovenskem, Hrvatskem, Slovaškem, Češkem, Poljskem, kakor tudi v Angleškem in Nemškem jeziku.
Naša posebnost so tiskovine za društva in trgovce.

Električna pot je za vas vedno brezskrbna pot!

70

milj na uro v mesta,

vasi in letovišča ob Michigan Shore, North Shore in Fox River Valley! Peljite se po bazi električni železnici in imeli boste udoben izlet koncem tedna. Držite svojo družbo skupaj.

Dospete tje hitreje in udobneje. Nobenih ovir niti skrbí kje pustiti avto. Sedite komodno in devite mimo počasnó se pomikajočih motornih voz do svojega cilja. Vrnite se kadar se vam zljubi, vlaki so vam na razpolago.

Za vožnji red, cene in druge informacije kličite
RANDOLPH 8200

CHICAGO NORTH SHORE CHICAGO SOUTH SHORE
& MILWAUKEE RAILROAD & SOUTH BEND RAILROAD
CHICAGO AURORA & ELGIN RAILROAD
(The Sunset Lines)

VZHOD

SEVER

ZAPAD

SOUTH SHORE

NORTH SHORE

Poslužite se našega Outing and Recreation biroja, 72 W. Adams St. — Randolph 8200

Prosta pojasnila o krajih primer, njih za izlete, pošljite in druge zabavne in poučne stvari v okrožju čikaškega ozemlja.

REPORTS AND COMMENTS

Public and Private Ownership

The Latrobe Water Co. (privately owned) is a branch of the Atlantic Public Utilities Inc., which charges the residents of Latrobe \$2 for each faucet in our homes; \$6 a year to those who use the garden hose, and \$18 a year if we use an automatic water sprinkler for the lawn. The average water consumer must therefore spend \$50 a year for the use of water.

Water is a public commodity, and if the pumping stations were owned by the people the rates would be much lower than the present.

The citizens of Latrobe operate the incinerator plant. Each week the garbage is taken away to the plant where it is burned, and the cans scrubbed, sterilized, and disinfected. All this work is done for fifteen cents per can.

Before the municipal incinerator plant was installed, garbage was removed by individuals from 25 to 50 cents per can and our city wasn't near as sanitary as it is now.

Jane Fradel.

Newstettes from Detroit

The Ford Motor Co. is laying off a large number of their employees. Each of those who are still working must do the work of two or three men. For bosses to discharge men is a very simple matter. A few days ago one of the foremen called five employees to his office and told them, they were to be transferred to a better job. He sent them to the employment office to have their badges changed. When they arrived there they were transferred out on the streets to look for another job. Prosveda reports that plants of

the Hudson and Dodge Motor Co. are idle. At present they are working and shipping cars every day. The Packard and Briggs Motor Co. are working full force.

A special meeting for all SNPJ. lodges of Detroit has been called for Sept. 29th 9 A. M. at 116 E. Six Mile Rd. to discuss the building of a Slovene Home in this city. It is our duty to go ahead and build as we planned several years ago. People here in Detroit have the habit, when our officials come to sell shares or ask for loans, they say "when you start to build I will give". Common sense will tell you that we can not build without money. Wake up, you Detroiters!

On Saturday evening Sept. 28th, branches 114 and 115, J. S. F. P., will give a "domača zabava" at 116 E. Six Mile Rd. at 7 P. M. for the benefit of the \$50,000 S. P. organization fund. A good time is in store for every one.

On November 10th, 1929, Comrade Frank Zeitz will lecture in Slovene, and Donald J. Lotrich, who is very active in our ranks, will speak in English at the Slovene Workers Home on Artillery Ave. The purpose of this lecture is to interest more of our friends in the work of our branches in Detroit and to invite them in the ranks of the J. S. F. P.

Andrew Gram, Jr.

Capitalism feeds the worker so long as he is employed but the horse gets his rations whether he works or not. Let's demand the standard of dumb animals!

Some trade unions are affiliating with chambers of commerce in the Southwest. Perhaps like the trade unions in Terre Haute a few years ago they want to be represented when these capitalist bodies declare for the open shop.

ZADRUŽNA BANKA

Ljubljana, Jugoslavia,

V LASTNI HIŠI, MIKLOŠIČEVA CESTA 13, BLIZU GLAVNEGA KOLODVORA, SE PRIPOROČA ROJAKOM V AMERIKI ZA VSE GOSPODARKE POSLE, ZLASTI:

- 1.) sprejema denar za hranilne vloge ali za tekoči račun proti najboljšemu obrestovanju.
- 2.) posreduje najcenejšo dostavo denarnih pošilj iz Amerike v domovino in obratno.
- 3.) posreduje v vseh gospodarskih zadevah hitro in po ceni.

Denar, ki se namerava poslati v staro domovino, naj se nakaže na račun Zadrugne banke na Amalgamated Bank of New York, 11-15 Union Square, New York, N. Y., istočasno naj se Zadrugna banka o tem obvesti in naroči izplačilo.

Obratujte se v vseh bančnih poslih za stari kraj na Zadrugno banko v Ljubljani.

OGLAŠAJTE

V
AMERIŠKEM
DRUŽINSKEM
KOLEDARJU
za leto
1930
Za cene se obrnite na urad
"PROLETARCA"

Pesmi poezije, igre.

Angleške knjige socialne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan. Srce, novele, vez. 50
Album slovenskih književnikov (urodi dr. Janko Štebinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba. \$5.00

Andrejev Leonid: Plat zvon, no ele, vez. 45
Povest o sedmih obsekih, posvečena L. N. Tolstemu, vez. 50

Archibald H.: Sanin vez. 1.50
Asov Vladimir in Teffi: Humoreske, groteske in satire, broširana 60

Barbusse H.: Ogenj, dnevnik desetletja, povest iz svetovne vojne, vez. 1.25

Bag iz teme: (ruski pisatelj) broš. \$1, vezana 1.25

Bohlinj P.: Svetobor, povest iz konca enajstega stoletja, broš. 50

Bulwer L. E.: Poslednji dnevi Pompejev, I. in II. del, broš. 1.50

Burroughs Edgar R.: Tarzan, sin opice, vez. 1.00
Tarzan in svet, vezana 1.00
Tarzanove živali, vezana 1.00
Tarzanov sin, vezana 1.00
Tarzanova mladost v džungli, vezana 1.00

(vseh pet knjig \$4.50)

Calco L.: Cerkevne miši, povest iz sedanjosti, broš. 75

Cankar Ivan: Podoba iz sanj, vezana 75

Cankar Ivan: Zbrani spisi: I. sv. vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Pesmi 1892-1898; Vinjete, vezana 2.00

II. zvezek: Črtice in povesti ter kritični in polemični spisi, vezana 2.00

III. zvezek: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikitina, Za narodov blagor. Črtice ter kritični in polemični spisi, vezana 2.00

IV. zvezek: Knjiga za lahkomiselne ljudi in Tujci, vez. 2.00

V. zvezek: Kralj na Betajnovi, Na klanec in Črtice, vezana 2.00

VI. zvezek: Ob zori, Življenje in smrt Petra Novljana in Hila Marije pomočnice, vezana 2.00

VII. zvezek: Mimo življenja, Črtice in novele ter kritični spisi, vezana 2.00

Vseh 7 knjig skupaj 13.00

Cankar Isidor: Obiski pri slovenskih pisateljih in umetnikih, vez. 1.25

8 poti potopisne črtice, broš. 75

Cankarjev zbornik, vez. 1.00

Čehov Anton P.: Sedemdeset in druge novele, broš. 50

Chesterton G. K.: Četrti, fantastičen roman, broš. 50

Chocholoušek P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš. 75c, vez. 1.00

Cigler Janez: Detelja ali življenje tih kranjskih bratov francoskih vojakov, broš. 45

Coloma Louis: Boy, roman, vez. 40

Coloma-Poljanec: Kraljica mučenica, zgodovinski roman, broširana 75

Concourt Ed. De: Dekle Eliza, roman, broš. 50

Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš. 40

Dolanc Hinko dr.: Zbrani spisi, broširana 50

Dostoevski F. M.: Besi, roman v dveh delih, 758 strani, vezana 2.50

Idijot, I. II. III. in IV. del vsak 90c, vsi skupaj 3.50

Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez. 2.25

Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez. 2.00

Bele noči—Mali junak, povesti, broš. 50

Iralec, iz spominov mladosti, roman, broš. 75

Dumas Aleksander Vitez iz rdeče hiše, roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75c, vez. 1.00

Elisabeta, hči sibirskega jetnika Erjavca Fran: Povesti, vez. 50

Feigal Damir: Bacili in bacilke, humoreske, broširana 45

Domache živali, vez. 45

Po strani klubok, humoreske, broš. 75

Po litra vipave, vez. 60

Tik za fronto, vez. 50

Federer Henrik: Patria, povest iz italijanske dobe, broš. 35

Federer-Poljanec: Sisto e Sesto, povest iz Abruce, broš. 35

Finke F. S.: Je modernega sveta, roman, vez. 1.50

Finke F. S.: Zbrani spisi, vsebina IV. sv.: Dekla Anka in srečna sta se, vez. 1.00

V. zvezek: Ezji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, ve. 1.25

Muhoborec, črtice, vez. 75

VI. zvezek: Sama, Kakor Pelikan, Božidar, Naj vank-danji kruh in Tri erne fe-ne, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj 3.50

Flaubert G.: Tri povesti, broš. 65

France Anatole: Kuhinja pri kraljici gosji, notici, broš. 75c, vezana 1.00

Plavinski otok, vez. 1.00

Knjigarna 'PROLETARCA'

3639 West 26th Street, Chicago, Ill.

Poučne in znanstvene knjige.
Romani, povesti, črtice in opisi.

IGRE

Nuši Branislav: Občinski dete, roman, dojenčka, broš. 50

Ob 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš. 25

Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez. 50

Orel L. S.: Pastir in zanke, kriminalen roman iz polpreteklega doba, broš. 40

Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš. 75

Pugelj Milani: Črni Panter, povesti in črtice, broš. 65

Puškin A. S.: Pikova dama, povest, broš. 40

Razne povesti, broširana 50

Sander-Gajski K.: Jurkica Agičeva, povest, 357 strani, broš. 50c, vezana 75

Sienkiewicz H.: Z ognjem in mečem, povest iz davnih let, vez. 681 strani 3.25

Potop, roman, vez. I. del \$2.25; II. del \$3.00, oba dela skupaj, 1093 strani 6.00

Senca Avgust: Zlatarjevo zlato, zgodovinska povest iz 16. stoletja, broš. 75

Strindberg August: Bedakova ispoved, broš. \$1, vez. 1.50

Suchy Jos.: Starodoljske pripovedke, s slikami, broš. 35

Tagore Rabindranath: Povestice Tavlar Ivan: Zbrani spisi

IV. zvezek: Čvrtje v jeseni in Visoka kronika 2.50

V. zvezek: Izza kongresa 2.50

VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj 7.00

Tolstoj L. N.: Kazaki, kavkaška povest broš. 308 strani 75

Spoved 40

Tri povesti (Jetrnik v Kavkazu, Starca, Koliko zemlje potrebuje človek) broš. 40

Ljudske pripovedke, broš. 75

Tomie I. E.: Udovica, povest, 330 str., broš. 60c, vez. 75

Turgenjev Stepanjak: Stepi kraj Lear in hiša ob Volgi, povesti, broš. 60

Tridina Janez: Zbrani spisi, fina vezba, vsebina:

I. sv.: Bahovi huzarji in Iliir ter Verske bajke stare in nove 2.00

II. sv.: Bajke in povesti o Gorjancih 2.00

III. sv.: Bajke in povesti 2.00

IV. sv.: Bajke in povesti 2.00

V. sv.: Izpoved v Belo Kraljino (Vseh pet knjig ima 2332 strani. Cena za celo zbirko \$9.00)

Twain Mark: Mali kletež Tom Sawyer, povest, vez. 50

Vajnski S. H.: Letečo senco, roman, broš. 40

Valentin Vodnik: Zbrani spisi, broširana 35

Valeška Margaret: Heptameron, povesti 40

Wells H. G.: Zgodba o nevidnem človeku, broš. 35

Zabavna knjižnica: Vsebina: Zločin, Madež, Mojster Roba in Mladih zanikarčev 7.00

Knjet Marija: Bilke, povesti in črtice, broš. 45

Koder Anton: Marjetica, idila, broširana 65

Keller G.: Don Coreas, roman, broširana 25

K. S. Požigalec, povest, broš. 25

Kuhar Lovro: Povesti, broš. 50

Kvader Zofka: Iz naših krajev, povesti, vez. 80

Vladka in Mitka, vez. 50

Lah Ivan: Uporniki, povest iz kmečkih ponedelj, vez. 75

Lermontov M. J.: Junak našega časa, povest, broš. 75

Levstik Vladimir: Obsojenec, povesti, broš. 75

Vinjeva repatica, satiričen roman v dveh delih, broš. 2.00

London Jack: Roman treh arc, vez. 1.30

Zelena pet, socialen roman v dveh delih, broš. 1.00

Machar J. S.: Konfesijska literatura, zbirka spisov, vez. 65

Majer H.: Srečlovec, povest, broširana 35

Cvetle, šopek pravljic za stare in mlade, broš. 20

Malograjski Fr.: Za srečo, povest, broš. 40

Maselj Fran-Podlimbarski: Zbrani spisi, fina vezba

I. zvezek: Slike in črtice, Gornji potoki in Tovariš Damjan 2.00

II. zvezek: Potresna povest, Moravsko alke, Vojvoda Pero in Perica ter črtice. Skupaj 816 strani 2.00

Oba skupaj 3.75

Melville Whyte G. J.: Gladjatorji, zgodovinski roman iz prvega stoletja, I. in II. del, broš. oba skupaj 75

Meško Kavcer: Dva sliki, broš. 50

Meyring G.: Golem, roman, broš. 50c, vez. 75

Milinski Fran.: Drobiz, vez. 65

Gospod Fridolin Kolna in njegova družina, vez. 35

Igrčke, črtice, vez. 75

Muhoborec, črtice, vez. 75

Miller-Stieraj: Zvonarjeva hči, povest, broš. 50

Murari Kado: Jari junaki, humoreske, vez. 80

Na Bledu, povest, vez. 75

Znanci, povesti in orisi, vez. 85

Ženini naše Koprnele, satiričen roman, broš. 35

Novčan Anton: Naša vsa, broš. 1.00

Samostinik, 10 povesti, broš. 75

IGRE

Anfisa, (Leonid Andrejev), broširana 50

Beneški trgovci (Wm. Shakespear), vezana 75

Čarljeva ženitev—Trije ženini (F. S. Tauchar), dve šaligr, enodejanke, broš. 25

Golgota (M. Križ), drama v treh dejanjih 50

Gospa z morja (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broš. 60

Hrbtenica (Ivan Molek), drama v treh dejanjih s prologom in epilogom 25

Julij Cesar (Wm. Shakespear), vezana 75

Macbeth (Wm. Shakespear), vezana 75

Othello (Wm. Shakespear), vezana 75

Očiščenje (Angelo Cerkvenik), tragedija v šestih scenah 50

Romantične duše (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana 85

Sea Kresne noči (Wm. Shakespear), vezana 75

Umetniška trilogija (Alois Kizigh r), tri enodejanke, ki so celota zase. Broš. 75c, vezana 1.00

ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE TER BROŠURE.

Ali je religija prenehala funkcionirati? Debat 25

Čuda in tajne življenja (Dr. Anton Breclj), splošno življenjske 85

Elementi moderne izobrazbe (I. Molek), broš. 50c, vez. 75

Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma (Abditus), broš. 50

Ilustrirana lepa maska, navodila za šminkanje, vez. 1.50

Materična pomoč zdravemu in bolnemu dojenčku, (Dr. Matija Ambrozič) s 30 slikami 40

Jugoslavija (Ant. Melik) I. in II. del, broš. \$2.50, vez. 3.50

Marl Marx, njegovo življenje in njegov nauk, (M. Beer) 30

Kratka srbska gramatika (Dr. Josip Menec) 25

Kratka zgodovina Slovencev, Hrvatov in Srbov (Matija Pir) 200

Misterij duše (Dr. Fr. Gostl), poljudni pregled psihiatrije, vezana 1.25

Naš sadašnji ustavni položaj (Dr. Stefan Sagadin) 75

Narodnogospodarski esaji 85

O delavkem in socialističnem gibanju na Slovenskem do ustanovitve jugoslovanske socialnodemokratske stranke (1848-1896) (A. Kristan), broš. \$1.00, vezana 1.25

O konsumnih družinah 10

Osnetek slov. nar. gospodarstva Politika in zgodovina (Dr. Drag. Lončar), broš. 50

Praktični socializem, broš. 10

Priloge evolucije in Adami pred Adamom (Ivan Molek), broš. 75

Proletarska etika in morala (Ivan Molek), broš. 10

Psihične motnje na alkoholski podlagi, broš. \$1, vez. 1.50

Razvoj Socializma od utopije do znanosti (Friderik Engels, prevel M. Žagar) 35

Reparska trojica (Claessens-Molek) 35

Slovenska kuharica (S. Felicit Kalinsek), vez. 666 strani, ilustrirana 500

Smernice novega življenja (Dr. K. Orzval), broš. 50

Spol ljubezen — materinstvo (Prof. dr. Zahor), trda vezba 40

Spretna kuharica, vezana 1.

SOME OF THE GLORIES OF CAPITALISM

In this best of all possible systems in the best of all possible worlds, where Hoover prosperity reigns supreme and the goose hangs high—especially the plucked working goose—there are over 20,000 business failures each year. More than 20,000 concerns, big and little, go broke.

Last year 23,842 concerns became insolvent. Year by year and month by month the tragedy of bankruptcy goes on. Last month, July, 1,752 businesses failed. Approximately the same number have gone bust in August, it is safe to say, although the figures are not yet available. The number goes up and down somewhat, but there will be approximately as many in September, and again in October, and again in November, and again in December. The year will finish up with well over 20,000 failures. And January will begin another round. January is usually a big month for failures. You wouldn't think so, coming right after the holidays, but it is.

This thing goes on as regularly as clockwork, in so-called good times and in so-called bad times. In war time, while there are thousands of failures, the number drops markedly. War profiteering accounts for that, and it explains why profiteers like war; but war can't last forever, and when it and its profiteering are over, the number of failures rises again.

These figures give the lie to the boosters for capitalism. A system that throws multitudes of workmen out of employment and drives multitudes of industries and businesses to the wall is not prosperous in any true sense of the term. It is a dog-eat-dog system, unbrotherly and immoral.—Milwaukee Leader.

AN UP-TO-DATE CITY

When the delegates of this year's convention of the American Federation of Labor reach Toronto, the convention city, early in October, they will meet a reception similar to that which is reported by an American auto tourist, Russell Kent, president of the National Press club at Washington.

No sooner had Kent put this machine in a garage and approached a policeman to inquire the way down town than he was assured by the officer that a municipally operated street car would take him 60 miles for a nickel. When he inquired about sightseeing busses, he was directed to municipal busses, whose conductors pointed out the municipal car-barns, paid for by the earnings of the city property. They were taken past the free municipal bathing beach, and told that the city grants free rides on its street cars to poor children who want to go to these beaches in summer.

By this time Kent began to admire the boosting spirit of Toronto's municipal employees. He asked about wages and salaries, and was assured that they were first-rate, and that chances of regular employment were better than in private industries. One of the bus conductors explained that the reason why Toronto is the best employer and the best street railway, ferry and bus operator in North America was that it uses the cheap electricity furnished by the Ontario hydro-electric commission. City street lights cost something under \$9 a year for current, as compared with \$48 in Buffalo.—The Labor World.

TURKEY TRACKS

One of the most necessary adjuncts of western civilization—the typewriter—makes its way into Turkish offices and replace the native writing materials, the stylus and the delicate camel's hair brush. Three thousand typewriters equipped with keyboards of the new Turkish Latinized alphabet, introduced by President Mustapha Kemal, the east's greatest advocate of western customs, were recently shipped from New York to Turkey.—Saturday Review of Literature.

Exiles Tell a Different Tale

Escaped Italian political prisoners give the lie to the rosy tales told by superficial American travelers about the Fascist state in Italy. The beastly brutality of that regime, as described by the exiles, is worthy of a pack of ravening wolves. How long can it last? And if like attracts like, will it be cleansed with a bath of blood?

The unemployed and half-time employed millions should not lose their faith in prosperity as the press announces that bank stock values have soared since the new year. To be sure while bankers soar is ungrateful, so there!

One way of scaring a person who begins to think is to shout "red". Those who practice this trick remember that animals can be enraged by waving a red banner and that some humans are in the same class with the bovine species.

SEARCHLIGHT

By Donald J. Lotrich

Austrian Fascists in Vienna are disatisfied with their democratic government under supervision of the Socialists, the strongest party. They demand constitutional changes so as to pick parliamentary members as they do in Italy and Spain. Italy and Spain you must remember have a dictatorial form of government. In Italy no opposing faction has even the slightest possibilities of securing an office. In Vienna, the Socialist stronghold, and in the rest of Austria, popular elections, like those in this country are held. Now, can you conceive the fascist purpose? We can. They want to do away with a democratic form of government. Yes, indeed, they would like to do away with the Socialists altogether. But we hope all their attempts will be futile, for the Socialists have the army of workers behind them that is ready to repulse any violent physical attack. American newspapers admit, between the lines, that the Austrian government is patterned after the American, yet in every respect favor a possible civil war.

Chicago with three and quarter million inhabitants has a 32 percent deficit for 1929 amounting to about 14 million dollars. Cook County wherein Chicago is located has a 7 1/2 million dollars deficit. What else can you expect? With all types of rackets and grafts prevailing millions of dollars go to waste. The money just rolls into the city and county treasuries but it finds its outlet before it has a chance to park. Some one suggested a federal investigation. But even an investigation will not bring back the stolen millions.

Compare that with last Friday's statements of Mr. D. W. Hoan of Milwaukee. On his return from Cleveland newspapers correspondents approached him and he gave them enough evidence of why Milwaukee is the soundest city, financially, in the U. S. to have them completely ignore the Milwaukee Socialist Mayor's reasons. Chicago is that way because its people are no better. If the people were better they would not allow the grafts and robberies of the many millions, and until they turn to others, than the Democrats and Republicans, it shall be thus. In the meantime the taxpayers will be obliged to dig into their pockets and pay the deficit.

The United States now has the largest bank in the world. A consolidation of two banks will give the New York National Corn-exchange bank that prominence. This financial institution will play a most prominent part in the World Bank which was recently planned and accepted. This means that the big bankers of the world are uniting too. It means that their power over the workers will be that much greater. What effect will it have on any international battle should any arise?

Our folks mustn't forget the Pioneer Lodge dance on Oct. 5, 1929 at the S. N. P. J. Hall. The Pioneer lodge is but four years old but already it has acquired 871 members. This shows that the boys and girls are active, and ambitious. And it's ambitious people that need further encouragement. The old folks should turn out in large numbers because they will be especially well treated in the lower hall.

Friday evening is our Clubs regular monthly meeting. Every member is requested to attend. Mr. Jonko Owen will lecture on his recent European trip. The young folks should come out in number. For many past meetings we have accepted at least one new young comrade at each meeting, greatly due to the good work of our faithful Johnny Rak.

Members of Branch No. 1, J. S. F., Chicago, gathered in the Forest Preserves of Willow Springs with their friends last Sunday. Ballina, Horse shoe pitching and various other games were played. As dusk fell the folks sang joyously and Slovene songs echoed and reechoed in the forests. We believe every one had a dandy time and it is hoped more outings will be sponsored by the Branch.

Mrs. Mary Zele, well known among the West Side Slovenes passed away Monday afternoon. Mrs. Zele

More English Articles
on page 7

HOW WE LOVE THE WORKER

By Adam Coaldigger

I don't know what it's used for, but it's a sort of metal called manganese, and the folks, who produce it went before Congress and asked that the American manganese workers be protected against the pauper manganese workers of Europe, Asia, Africa, and Australia. And Congress, in the Fordney-McCumber act, with its well-known solicitude for labor in general, granted a duty of one cent per pound on the manganese content of such ore as contained 30 per cent manganese. It seems, however, that this duty wasn't quite heavy enough to protect the American Standard of living of the American manganese workers against the pauper manganese of the rest of the world. Any way, the American producers of manganese asked the present Congress to raise the duty from one to one and a half cents per pound on the ground that their dear employees were injured by the cheap labor of Russia. Congress didn't grant the prayer of the manganese producers in full, but it did extend the old duty to include ores containing 10 per cent of manganese, thereby adding an unknown number of beans to the dish of the American manganese toilers.

But just as the American manganese workers were about to celebrate the hoist of their income, the Bolshevik took all the zest out of the celebration by announcing that the United States Steel Corporation had signed a contract with the Georgian Soviet Russian Manganese Trust to buy from 80,000 to 150,000 tons of manganese annually for five years. But wait, the worst is yet to come. The Bolshevik made this announcement on Monday, (stick a pin in Monday, for that date is important), and on Wednesday of the same week, the committee in charge of the new tariff bill put manganese ore on the free list and now the American manganese workers will have less beans in their pots than ever.

It's bad enough when such a 100 per cent American institution as the United States Steel Corporation enters into business relation with people who don't believe in God, practice free love, and have no respect for private property, but when I think of how a Congress of this country instead of protecting American labor aids and abets in conspiracy between the Russian Bolshevik manganese trust and the American steel trust to take beans out of the pots of the American manganese workers, every white, red and blue corpse in my blood boils.

And why such unseemly haste? Why, when the Bolshevik announced on Monday that they had signed that

fat contract with the United States Steel Corporation, couldn't Congress have waited at least until Thursday or Friday before putting manganese on the free list? From the hurry in which this thing went through, folks might get a notion that the United States Steel Corporation or the Russian manganese trust had more influence in Washington than American labor, or that that shipload of Russian gold Brother Well told us about a year ago was used to pay the deficit in the Republican campaign fund.

IT DON'T PAY

"Fifteen million people in the United States are not getting their share of the national prosperity," if Secretary of Labor Davis is right, and he is. Only he is underestimating, as I see my country, and I see a lot of it.

What the secretary probably means is that this fifteen million has only one or no breakfast instead of two weeks' rations between it and starvation.

These fifteen million are not the only ones. There are a few more farmers, miners, textile workers, lumberjacks, etc., that might be added to the estimate.

They are, it is true, all mudsills, but, without its mudsills, society is apt to have a sinking spell, and sinking spells give folks not used to them a rather uncomfortable feeling. And there's no reason why our finest folks should take any such terrible risk.

There are more than enough potatoes in this republic for all of us, while, as for diamonds, South Africa has acres and acres of them and is discovering more acres every day.

There being plenty for all, an aristocracy—and our plutocrats are beginning to claim to be an aristocracy—an aristocracy ought to be ashamed to so misgovern its country as to undernourish millions of its cannon and factory fodder. It doesn't pay anyone, especially the aristocracy, in the end.

How Many Languages

No exact figures can be given on the number of languages because no two authorities would agree on just what constitutes a language. It is estimated, however, that there are about 5,000 distinct languages and separate dialects spoken in the world. English is more widely spoken than any other language. German comes second, Russian third and French fourth.

SLAVERY OF THE COTTON GROWERS

By James Oneal

Two years ago a writer in The American Journal of Sociology in an article on the southern states declared that in that region "cotton is religion, politics, law, economics, and art." This is true of not only the modern south but of the old south from the time when cotton displaced tobacco as the main staple of that section.

Cotton is the economic basis of both the rural and urban life of the south and it is not surprising that it colors all phases of its economical, political, social, civic and religious life.

In the old south, slaves raised most of the cotton. Here and there were small patches tilled by farmers but the mass of the poor whites, aside from a few mechanics in the towns, lived from hand to mouth. There was no place for them in the old slave system. They eked out a ragged existence by obtaining occasional odd jobs, by hunting and fishing, and stealing from the big plantations.

Since the end of the Civil war the greatest estates have been broken up but cotton remains. In the old south textile factories were few as the slave owners feared the rise of a capitalists class which would challenge their rule. With the passing of the slave owners this barrier to industrial capital was removed. In the past few decades textile industry has been growing upon cotton culture and it is becoming powerful. Cotton magnates of textile mills now dominate the great cotton system.

The miserable life of the textile workers is generally known, especially because of recent strikes, but the life of the cotton grower is less known. It is a tragic fact that the great mass of cotton farmers, whether they be tenants, wage hand or croppers, live on a diet similar to that of the former Negro slaves. Their hours of labor are about the same and in one respect they have lost in comparison with the slaves.

The Negro slave never had to worry about debt and in many instances he was permitted to cultivate a little garden patch and keep the income obtained from it. There are hundreds of thousands of cotton growers in the south today who, instead of making a living, are in debt at the end of the year. Moreover, thousands of them remain in debt throughout their lives. In other words, instead of being paid for their labor they pay for the privilege of working for others.

A recent study of southern cotton culture by Prof. Vance has been published by University of North Carolina and the facts may be consulted in that work. Here is one case among many.

John Smith was one of nine children. His father was a cropper and wage hand. So was his mother. The children were reared in the cotton fields, helping the parents from the age of seven and eight. Despite their life-long work the parents died in poverty. John was the only one of the children that survived. He married at the age of 23 and carried on the struggle.

Year by year his history for 28 years is told, a heart-rending story of work and hideous poverty, "more work, more children, more debt, more moving from place to place." He was sober. He and his wife had no vices. Occasionally at the end of a year they managed to climb out of the pit only to be thrust back again. After 28 years of slavery here is the present status of John Smith:

"He has in 28 years, with the help of his family of seven children, produced 336 bales of cotton that brought \$16,000. He received for his share of that amount \$7,900. He has received an average yearly compensation of \$282.15. Out of this he has lived, clothed his family, bought six mules and partly paid for them.

"He has spent on an average of \$328.56 annually over a period of 28 years. He is now in debt \$1,400, and when his mules were taken from him 10 years ago, his creditor lost \$600."

John Smith, his wife and children would today be better off if during these 28 years they had been slaves! Such damnable conditions that afflict hundreds of thousands of cotton growers cry out in protest against the fat hypocrites who continually yawn about American "prosperity". In fact, this study of the cotton system should be read by President Hoover and his predecessor before they eat another dinner.

Pensions For The Aged As Charity

Down in Delaware, among the fruit which makes that state famous, this year there will be a crop of pensions for the aged.

The pensions are not provided by the state. A bill had been presented to the legislature, but that body turned it down because it disapproved of the extensive cost of the overhead.

Thereupon one of the Du Ponts stepped into the breach and, through the administration of those especially interested, offered to pay pensions to all who would apply. This reduces the system to one of personal philanthropy.

Under the circumstances, Mr. Du Pont deserves anything but criticism. He is among the several members of that family who have shown themselves public spirited to a great degree. It is not the first time one of them has done on his own account something which the commonwealth failed to do for itself, and which was properly its function.

Still it remains an act of charity. And ample provision for the advanced in years should not depend on another's pleasure. From every angle it is a simple act of justice, which society owes to those of its members whose steps become glower when the shadows lengthen.

In grappling with the necessity of caring for the aged, society must realize it is coping with a social problem. Among the poor those who are fortunate enough to survive the ever intenser struggle for existence and pass 60 almost entirely come out of that contest with thinned pocketbooks, if not broken bodies.

If you are a worker your aim is not Capitalism. If you exploit labor your aim is not Socialism. Now where do you belong?

